

ROSENIOLAISEN HERÄTYSKRISTILLISYYDEN OMINAISPIIRTEITÄ

STI, Tiililä-seura 2.5.2005, Olavi Peltola

ELÄMÄN LEIPÄ – MERKILLINEN KIRJA

Otamme käteemme C.O. Roseniuksen kirjoituksista kootun jokapäiväiseksi hartauslukemistoksi tarkoitetun *Elämän leivän*. Se on varsin merkittävä kirja. Se on sitä jo senkin tähden, että sitä on painettu sen alkuperäismaassa Ruotsissa kaksi miljoonaa kappaletta. Skandinavian maissa ei ole toista hengellistä kirjaa, joka pääsisi lähellekään samaa määrää. Raamattua ei painosmäärässä voita yksikään kirja maailmassa.

Roseniuksen kirja *Elämän leipää* syntyi jo 1873, siis 132 vuotta sitten. Sen jälkeen sitä on kielellisesti modernisoitu ja siitä on otettu jatkuvasti uusia painoksia. Kuitenkaan kirja ei ole mikään nopeasti luettavissa oleva lehdykkä. Se on yli 800-sivuinen järkäle. Yleensä sitä luetaan vuoden verran, ja monet kertaavat sitä vuodesta toiseen, ehkä pitäen välillä jonkin taukovuoden. Emme liioittele, jos väitämme, että tämä kirja on ollut eräs voimakkaimmin Skandinavian maiden hengelliseen elämään vaikuttaneista kirjoista. Tuskin sentään jokainen myydystä kahdesta miljoonasta on jäänyt vain kirjahyllyyn pölyyntymään.

Ruotsalainen kirkkohistorioitsija Hjalmar Holmqvist väitti 1920-luvulla, ettei uskonpuhdistuksen jälkeen kukaan toinen yksityinen ruotsalainen ole vaikuttanut niin laajalti ja syvään Ruotsin kansan hengelliseen elämään kuin Rosenius (Hjalmar Holmqvist, C.O. Rosenius universitetsår. – Studier tillägnade Magnus Pfannenstill. Lund 1923, 66.)

Roseniuksen kirjoja on kaikkiaan käännetty ainakin 31 kielelle mm. tanskaksi, norjaksi, suomeksi, saksaksi, englanniksi, amharaksi, suahiliksi, hindiksi ja kiinaksi. Roseniuksen elämäkerran kirjoittajan Sven Lodinin mukaan Roseniuksen kirjoja on painettu kaikkiaan ainakin kolme miljoonaa kappaletta.

MISSÄ ON ROSENIUKSEN VÄLITTÄMÄN SANOMAN VAIKUTUSVOIMA?

Kun alamme lukea Roseniuksen kirjaa *Elämän leipää* ensimmäistä kertaa, koemme todennäköisesti, ettei siinä ole mitään erikoista. Hän ei kirjoita sensaatiomaisista asioista sensaatiomaisella tavalla. Hän tuntuu puhuvan jatkuvasti samasta asiasta.

On myös todennäköisestä, ettei Rosenius edes kiinnosta, ei ainakaan vastakäntyneitä. On oltava jo pitemmän aikaan Jumalan Hengen työn alla ja on pitänyt kokea jonkinlaisia uskon kriisejä, ennen kuin Rosenius alkaa maistua.

Vähän aikaa Roseniusta luettuamme huomaamme todennäköisesti, että kaikkia hänen kirjoituksiaan läpäisee Raamatun läsnäolo. Vaikka hän ei suinkaan sano, mistä kohdasta Raamattua hän on ajatuksensa ottanut, kyllä Raamatun sana on hänen kirjoitustensa joka rivillä läsnä. Hän liikkuu luontevasti niin Vanhan kuin Uudenkin testamentin kertomusten ja opetusten keskellä. Hän osaa tuoda ne meidän elämäämme. Ja kuitenkin hänen kirjoituksensa eivät ole ikävyyttäviä raamatunlausekokoelmia. Hän sulattaa Raamatun sanat omaan tekstiinsä, ja niin siitä ei tule vain perässä sanomista, vaan aina jollakin tuoreella tavalla hän saa esiin Raamatun sanan rikkauksia. Joutuu vain toteamaan, etten tuotakaan olisi itse osannut yhdistää tuolla tavoin.

Koetamme etsiä joitakin Roseniuksen keskeisiä opetuksia sellaisena kuin *Elämän leipä* tuo ne esille. Juuri tämän kirjan kautta useimmat suomalaiset ovat kohdanneet Roseniuksen. Emme pohdi, kykenikö Roseniuksen elämäkerran kirjoittaja Lina Sandell 1872 valitsemaan ja oikealla tavalla lyhentämään Pietisten-lehdestä Roseniuksen keskeisiä opetuksia.

Käytännössä Roseniuksen sanoma on ollut se, mitä *Elämän leipä* -valikoima on tallettanut. Käännöksenä käytämme WSOY:n kustantamaa suomennosta 1927–28. Se on vapaasti luettavissa ja kopioitavissa internetistä osoitteesta www.rovasti.fi/Rosenius. (Kunakin päivän lukukappale on linkitetty etusivulle, lisätty 2016.)

Koska *Elämän leipä* on laaja, otan näytteeni vain kahden kuukauden – tammi- ja kesäkuun – ajalta. Kaiken lisäksi olen niin omavaltainen, että luettuani kirjoituksen kertaalleen läpi otsikoin sen sanoilla Laki tai Evankeliumi. Nyt poimin lainaukset vain Evankeliumi otsikon alta. Näin siksi, koska lukiessani Roseniusta odotan häneltä kirkasta evankeliumia. Hän on minulle ennen kaikkea evankeliumin julistaja. Sydämeni pahuuden ja velttouden tähden tarvitsen kyllä Roseniuksen julistamaa lakia paljastamaan ja nuhtelemaan. Mutta sieltä en löydä mitään uutta. Aina vain tulee esiin samoja surkeuksia ja samaa mitan täyttämättömyyttä. Mutta Evankeliumi otsikon alta löytää joka kerta jotain uutta Kristuksesta ja hänen armostaan. Silloin kokee toistuvasti: Kas, tätäkään en ole ennen huomannut Kristuksesta.

Tietenkin, jos kyllästyn evankeliumiin ja opetukseen Kristuksen sovintoverestä, on hyvä lukea Roseniuksen kovaa lakitekstiä. Todennäköisesti se ahdistaa ja toivon mukaan ahdistaa Kristuksen luo armoa kerjäämään.

Olen käyttänyt myös kolmatta otsikkoa Kärsimys. Sen alla eräs puhuttelevimpia Roseniuksen kirjoituksista on kesänkuun neljännen päivän kirjoitus. Siihen on pitänyt vuosikymmenien kuluessa palata yhä uudelleen. Kärsimysten ja ahdistusten kohtaaminen onkin ollut se sanoma, jota ehkä sittenkin olen eniten etsinyt Roseniukselta. Kuitenkin silloin on erityisenä apuna ollut hänen kirjansa *Jumala on* vuodelta 1975.

Todennäköisesti tulemme kuitenkin pettymään, jos kuvittelemme näiden määrättyllä tavalla valittujen Rosenius-lainauksen osoittavan meille, missä on hänen vaikutusvoimansa salaisuus. Jossakin sen täytyy olla, sillä muuten hänen kirjojaan ei olisi myyty kolmea miljoonaa. Ne olisivat kadonneet julkisuudesta jo aikoja sitten kuten Roseniuksen aikaisen menestyneen hengellisen kirjailijan ja runoilijan Härnosandin piispan Franzenin kirjat. Franzen oli kuuntelemassa, kun Rosenius saarnasi vuonna 1836. Piispa sanoi Roseniukselle: ”Olet tänään saarnannut niin, että minun ja omaisteni hartaus häiriytyi ja saatoimme tuskin menä ehtoolliselle” (Saarisalo, 28).

Keskittyminen Kristukseen

Ensimmäisenä pistää silmään keskittyminen Kristukseen. Rosenius julistaa, että Kristus elää ja kristitylle Kristus on kaikkena kaikessa (1/1). Hän saattaa kysyä: ”Sinä, joka luet tahi kuulet tämän, oletko niin rehellinen itseäsi kohtaan, että tutkit sydämässäsi, miten sinä suhtaudut Kristukseen?” (29/1). ”Kristinuskon ja kaiken tosi-kristillisyyden tuntomerkinä ja salaisuutena on Kristus. Kristuksen tulee olla sydämässä kaikkena kaikessa” (16/1).

Jollain merkillisellä tavalla Rosenius osaa viedä lukijansa yhä uudelleen lähelle Kristusta. Hän osaa paljastaa vastaväitteet ja kykenee rohkaisemaan, niin että uskaltaa lähestyä Herraa. Näin siitakin huolimatta, vaikka kokee ja näkee, kuinka oma elämä on vierasta Herralle ja kuinka sisimmässä on jatkuvasti vastustusta Herran sanaa kohtaan.

”Jeesus Kristus on sydämen lohdutus, ilo, aarre ja kiitos. Uskolla riipun kiinni Karitsan pelastusuhriin. Sitä isoan ja janoan. Se on toivoni ja tyydytykseni. Raamatun sana tahtoo opastaa meitä käsittämään, että oikean uskon ja jumalisuuden tunnusmerkkinä on luottamus Kristuksen sovintouhriin. Emme saa asettaa luottamustamme mihinkään meissä itsessämme olevaan, Hengen vaikutuksiin, ei uskoomme, vielä vähemmin uskon hedelmiin,

rakkauteen ja Jumalan pelkoon. Katso, tämä on oikean kristityn tuntomerkki: Jumalan Karitsa. Se on hänen lohdutuksensa. Se yksin hänen sydäntänsä tyydyttää” (16/1).

Kristus on Roseniukselle ennen kaikkea syntisen Vapahtaja. ”Hän on suloinen Herra, suuri armossaan ja laupeudessaan, uskollinen ja voimallinen antamaan kaikkea apua. Kuten hän on kerran antanut synnit anteeksi ilman omaa ansiotamme, tehnyt meidät vanhurskaiksi aivan jumalattomina, pelkästään vapaasta armostaan, omalla ansiollaan, samoin hän tekee alati.” ”Jos hän joskus on lohduttanut meitä, kun emme olisi ansainneet lohdutusta, vaan ennemminkin rangaistusta ja hylkäystuomion, niin tahtoo hän vielä tänäänkin ilman ansiotamme lohduttaa meitä. Jos muistamme hänen joskus vapahtaneen meidät häädystä, synnistä ja kiusauksista, kun ei meillä itsellämme ollut vähintäkään voimaa vapautua niistä, niin tiedämme hänen sekä tahtovan että voivan aikansa tehdä samoin vielä nytkin” (1/1).

Kristuksen sovintoveri

Rosenius jaksaa yhä uudelleen palata Kristuksen sovintustyön ääreen. ”Sinun lohdutukseksi on tullut yksin Kristus, Kristus, Hänen sovintoverensä ja hänen evankeliuminsa sana. Siinä on pakopaikkasi, siinä elämäsi, ravintosi ja ilosi” (11/1).

Olla kristitty tarkoittaa Roseniuksen mukaan sitä, että ”Kristus on tullut sydämiimme elämäksi ja elämäntarpeeksi. Kristus, ristiinnaulittu, syntimme sovittaja, vapahtaja, ystävä yli kaikkien ystäväin. Juuri se, että Vapahtaja sovintoarmossaan on meille tarpeellisin ja rakain, todistaa meistä, että olemme kristittyjä” (11/6)

”Evankeliumihan ensimmäiseksi ja viimeiseksi puhuu pelastuksesta Jeesuksen veressä. Evankeliumi sanoo: Karitsa joka on tapettu ja on lunastanut meidät Jumalalle verellään. Evankeliumi sanoo: Meillä on hänen verensä kautta lunastus, syntien anteeksianto. Evankeliumi sanoo: Jeesuksen Kristuksen, Jumalan Pojan, veri puhdistaa meidät kaikista synneistämme. Evankeliumi sanoo: ”Vaikka teidän syntinne olisivat veriruskeat pitää niiden tuleman lumivalkeiksi” (7/1).

”Kristuksen veri todella on ratkaisevasti pois ottanut syntimme, ja että me nyt olemme vapaita.” Syntisi voivat kyllä olla ”kauheita, suuria ja monilukuisia, mutta niin suuria ja monilukuisia ne kuitenkin eivät ole, ettei Jumalan Pojan veri olisi tuhansin kerroin enemmän kuin ne. Rukoile Jumalalta uskoa ja anna evankeliumin Kristuksen verellä vihmoa sydämesi, niin että kokonaan vapaudut pahasta omastatunnosta, niin että täydellisesti peityt Kristuksen veren armoon ja siten voit urheasti vastustaa kaikkia syntejäsi sekä kuolemaa, perkelettä ja helvettiä, etkä muusta tiedä kuin Kristuksesta, joka meidän vuoksemme on kuollut ja noussut kuolleista” (7/1).

”Ellei maailma Jumalan silmissä olisi näin sovitettu, niin ei Kristus olisi täydellisesti suorittanut sovintustehtäväänsä. Mitä me vielä autuudeksemme tarvitsemme? Sitä, että tottelemme Herran ääntä hänen sanassaan. ’Palatkaa te luopuneet lapset. Suudelkaa Poikaa, jottei hän vihastuisi, ettekä te hukkuisi tiellänne! Niin tulkaa ja katsokaamme, kummalla oikeus on, sanoo Herra, jos teidän syntinne veriruskeat ovat, niin ne lumivalkeaksi tulevat. Jos ne tulipunaisia ovat, niin ne villan kaltaiseksi käyvät. Joka janoaa, tulkoon, ja joka tahtoo, ottakoon lahjaksi elämän vettä, joka uskoo ja kastetaan, se pelastuu, mutta joka ei usko, se tuomitaan kadotukseen.’ Kaikki on valmistettu! Ei meitä kullalla ja hopealla ole lunastettu. Ainosyntyinen Poika, hän, veljemme maksoi velkamme. Tule siis, sinä raskautettu sielu, tule heti, semmoisena kuin olet. Omin voimin et voi päästä synneistäsi. Jeesus sinut puhdistaa ja pyhittää. Älä siis viivy, vaan tule heti, taivaallinen Isäsi odottaa sinua!” (15/1).

Vanhurskauttaminen on keskeistä

”Ellei hän olisi täydellisesti sovittanut kaikki meidän syntimme, niin hän ei olisi voinut vanhurskauttaa syntisiä, kuitenkin itse olemalla täysin vanhurskas. Sillä vanhurskaus vaati syntisiä rangaistavaksi eikä vanhurskauttavaksi. Kun täydellinen sovitus kerran on tapahtunut, ’voi hän itse olla vanhurskas ja vanhurskauttaa sen, jolla on Jeesuksen usko.’ Iloitkoot taivaat ja riemuitkoon maa! Syntisten armahdus on sopusoinnussa Jumalan vanhurskauden kanssa. Ja jos ei niin olisi, niin en voisi uskoa Jumalan armoon, vaan pelkäisin Jumalan kyllästyvän minun loppumattomiin synteihini” (13/1).

”Sinun on omistettava semmoinen vakaumus, että voit iloiten sanoa: Kristus on kuollut minun edestäni, juuri minun puolestani. En voi kerskata uskoni, hurskauteni, vilpittömyyteni tähden, mutta kyllä siitä, että Kristus on täydellinen, Kristus on pyhä ja vanhurskas. Kristus on täyttänyt lain ja kärsinyt kuoleman, joka on synnin palkka. Se tapahtui minun tähteni. Se riittää kaikkien minun syntieni sovittamiseksi. Siinä on kyllä, se riittää ikuisiksi ajoiksi. Siihen minä uskallan” (23/1).

Ihmisten ainoa vanhurskaus, joka Jumalan edessä kelpaa, on, että vuodatan vereni heidän edestään ja että ylhäisenä pappina menen vereni kanssa Isän tykö. Mutta mitä vanhurskaus on? Vanhurskautta on se, että itsekukin tekee velvollisuutensa. Kristus sanoo, että semmoisen vanhurskauden saa maailma ainoastaan sen kautta, että hän menen Isän tykö” (31/1).

Uskovan kurjuus

Rosenius ei unohda tuoda esiin uskovan kilvoituksen ja uskovan olemuksen synnillistä heikkoutta. Se leimaa jatkuvasti hänen kirjoituksiaan. Rosenius opettaa laulamaan: Älköön sydämestäni väistykö terveellinen tuska, hengen köyhyys (vik ej från mitt hjärta, hälsosame smärta, andens fattigdom). Tuskallisena koettu hengen köyhyys pakottaa elämään yksin armosta.

”Taivaan valtakuntaa ei kukaan pyhyydellään ja hurskaudellaan itselleen ansaitse” (9/1). ”Me olemme kaikki suuria rikoksen tekijöitä, jotka joka päivä rikomme korkeinta käskyä vastaan. Vakavimpienkin ja eniten pyhitettyjen kristittyjen täytyy joka päivä rukoilla syntiensä anteeksi saamista. He tuntevat selvästi, että jos Jumala tuomitsisi heitä lakinsa mukaan, niin saisivat he osakseen Jumalan vihan” (9/1).

Kysymys oikeasta uskosta

”Uskon ja uskon välillä on suuri ero. Luulet ehkä omistavasi uskon, kun pidät Kristuksen sovitusopin oikeana, etkä sitä epäile. Olet ehkä ajatellut näin: ’Kristus on täyttänyt kaiken, siitä ei puutu mitään, mutta minussa on vika, minussa täytyy tapahtua muutos.’ Ja niin olet kääntänyt katseesi pois Kristuksesta ja tarkastat vain itseäsi. Et siten saakaan rauhaa. Eihän sinulla ole oikeata uskoa. Totta on, että Kristus on täydellisesti sovittanut syntisiä. Mutta etkö ymmärrä, sinä olet tehnyt niin suuren virheen, ettei sitä voida paljolla työlläsi auttaa. Paremmaksi et tule ennen kuin Kristus sinut pelastaa. Syy rauhattomuutesi on ollut siinä, että olet luullut, että sinun täytyy korjata kaikki ennen kuin voit saavuttaa rauhan. Et ole uskonut, etkä ymmärtänyt, miten huono sinä olet. Mutta Kristus sinut parantaa ja täyttää kaikki sinun puolestasi. Olet kyllä tuntenut olevasi suuri syntinen, mutta et kokonaan kadoitettu syntinen. Olet uskonut, että Kristus on lunastanut suuria syntisiä, mutta ei semmoisia kuin sinä tähän saakka olet ollut” (23/1).

”Semmoisena kuin olet, kelvottomana, kadotettuna syntisenä tulee sinun etsiä pelastusta Kristukselta. Et saa luottaa tunteisiisi ja odottaa, että sydämessäsi tuntisit Jumalan vastauksen, vaan sinun on otettava Jumalan vastaus sieltä, missä Jumala antaa, nim. sanassaan, ainoastaan sanassa. Näin saavutat Jumalan rauhan. Kun sielu huokaa: ’En mitään muuta maan päällä toivo, kuin että omistan Jumalan armon. Oi, jos voisin niin Kristukseen uskoa, että kokonaan hänessä eläisin. Kunpa saisin vakaumuksen siitä, että hänen ansiensa on minun. Tahdon uskoa sanaan, en luota tunteisiin. Jospa voisin uskoa!’ Katso, silloin on jo usko syttynyt sydämeesi. Sielusi saa varmuuden armon omistamisesta ja täyden rauhan. Siitä Jumala itse pitää huolen” (23/1).

Epäusko on ainoa synti, jonka tähden meidät tuomitaan

”Jeesus tahtoo kai sanoa, että epäusko on ainoa synti, jonka tähden meidät tuomitaan. Kaikki synnit Jumalan kymmeniä käskyjä vastaan ovat sovitettut, mutta epäuskon kautta ihminen tuomitsee itsensä. Kun julkijumalattomat, publikaanit ja syntiset tulivat hänen luokseen, niin ei heidän syntinsä koskaan estänyt häntä heitä armahtamasta. Kaikki korjautui heti, kun he pakenivat hänen turviinsa. Missä oli silloin laki käskyineen ja tuomioineen? Missä oli pitkä, musta syntiluettelo? Koko elämänsä ajan he olivat syntiä tehneet rikkoneet Jumalan käskyjä vastaan, ja kuitenkin hän ei nuhdellut heitä synnin tähden. He saivat pelkkää armoa, ja lohdutusta, ystävällisyyttä ja rakkautta osakseen, aivan kuin eivät olisi ainoatakaan syntiä tehneet” (18/1).

”Synti on pois otettu, rikos sovitettu ikuinen vanhurskaus on ilmestynyt. Jumala sovitti Kristuksessa maailman itsensä kanssa, eikä lukenut heille heidän syntiänsä. Mutta erään synnin tähden maailma tuomitaan, ja on tämä: koska eivät usko minuun. Kristus tuomitsee ankarimmat laintäyttäjät” (18/1).

”Tulenkohan koskaan käsittämään mitä Kristuksen kuolemaan sisältyy! Kaikki synti on Kristuksen kuoleman kautta sovitettu. Lain kirous ei meitä enää seuraa. Ihmistä ei synnin tähden tuomita, mutta hänet tuomitaan epäuskon tähden. Epäusko siis tuomitaan. Tämän opetuksen saamme näistä sanoista: ’Synnin tuomion, koska eivät usko minuun’” (18/1).

”Epäusko on ainoa kadottava synti. Sen laajuus on kauhistuttava, sen laatu ja olemus vaikuttavat kadottavasti. Mitä on epäusko? Se on Jumalan suuren armahtavaisuuden halveksimista, hänen suuren rakkautensa häpäisemistä. Epäusko polkee jalkojensa alle jumalallisen armahtavaisuuden suurimman lahjan. Se työntää luotaan meille annetun pelastuskeinoon, syntiuhrin, Jumalan ainoan Pojan, jonka hän suuressa armahtavaisuudessaan pelastukseemme lähetti” (19/1).

”Epäusko sinut tuomitsee, saatana ja paha sydän, jotka sinussa synnyttävät epäuskoa ja tuomitsevat sinut sanoen, ettei Jeesuksen työ ole tarpeeksi. Kauhistu epäuskoa! Sinun on käsketty uskoa. Sinua uhkaa kuolema, jollet usko. Ano siis Jumalalta uskoa äläkä päästä häntä, ennen kuin hän on sydämeesi painanut: On kyllin, iankaikkisesti kyllin, niitä Jeesus on tehnyt ja kärsinyt. Joka viheliäisyydessään on saanut kaikkensa Kristuksessa, on pelastettu, hänellä on usko, hän on kristitty – hänellä on Kristus ja iankaikkinen elämä” (22/6).

Pyhän Hengen saaminen

”Pyhä Henki ei välittömästi hoida sielujamme, vaan se tapahtuu armovälineiden, sanan ja sakramenttien kautta. Jos tahdot sydämeesi Pyhän Hengen, jos tahdot omistaa Hengen lahjoja ja jos tahdot tuntea elämässäsi Jumalan Hengen vaikutusta, niin viljele Jumalan sanaa. Lue sitä rukoillen, kuuntele ja kirjoita sitä, puhu ja laula siitä, niin varmasti saat Pyhän Hengen. Muutamat kristityt ikävöivät, huokaavat ja pyytävät Jumalan Hengen osalli-

suutta, mutta eivät saa. Heillä ei ole uskoa, ei rauhaa, ei rakkautta, ei lujuuutta, ei varmuutta, jatkuvasti he huokaavat ja ikävöivät. Mutta miten he voisivatkaan saada Jumalan Henkeä ja miten voisivat hengellisesti kasvaa, kun eivät viljele Jumalan sanaa. He tekevät paljon työtä itsensä kanssa, he miettivät ja ikävöivät, mutta eivät lue Jumalan sanaa” (21/1).

”Sen tähden lue Jumalan sanaa. Hengellisen elämän synty, kasvaminen ja säilyminen riippuu siitä, missä määrässä viljelet Jumalan sanaa. Siinä on hengellisen elämän salaisuus” (20/1). ”Ainoastaan sanan kautta Jumalan Henki ottaa asuntonsa ja vaikuttaa ihmisyydessä. Mutta eivät kuitenkaan kaikki, jotka lukevat Jumalan sanaa silti saa Hengen osallisuutta, eikä se synnytä heissä elämää. Tämän todistavat tuhannet kirjanoppineet ja fariseukset joukossamme. Mitä siis vielä tarvitaan? Meidän on muistettava, että voima tulee ylhäältä Jumalan antina. Meidän on nöyrinä ja kuuliaisina vastaan otettava sana. Meidän on muistettava, että olemme silloin pyhän Jumalan kasvojen edessä. Ymmärryksemme ja ajatuksemme ovat vaillinaiset, uskomme on heikko, huonosti valvomme ja vaellamme, ja jos ei meillä ole Pyhän Hengen osallisuutta, on kaikki turhaa” (20/1).

Pelastusvarmuuden tärkeys

Rosenius korostaa koettavaa pelastusvarmuutta: ”Tärkeätä siis on myös siksi, että meillä olisi voimaa pyhitykseen, tunnustukseen ja maailmasta eroamiseen sekä kärsivällisyyttä ja kestävyyttä kärsimyksissä, tärkeätä ja välttämätöntä on, että meillä on täysi varmuus armosta, että olemme sydänyhteydessä Vapahtajamme kanssa! Niin kuinka tarpeellista onkaan, että kaikkein kalleimpana aarteenaamme, kuin silmäteränämme ja sydämenämme, varjelemme tuota todellista lapsellista luottamusta, jota apostoli nimittää valittujen lasten hengeksi, missä me huudamme: Abba, rakas Isä” (5/1).

Pelastusvarmuutta korostaessaan Rosenius kirjoittaa: ”Kristityn rauha ja varmuus eivät ole siinä, että hän pitäisi itseään hurskaana ja uskovana, on tyytyväinen itseensä – ei, päinvastoin ei ole ketään, joka tuntisi paremmin syntinsä kuin uskovaisimmat kristityt. Vaan hänen lohduksensa ja kiitöksensä on, että Kristus on kärsinyt kuoleman meidän syntisten Puolesta, että hän on vanhurskas uskosta ja armosta.” ”Olen itsessäni joka hetki kadotustuomion ansainnut, mutta Kristuksessa joka hetki puhdas ja vanhurskas, niinpä Jumalalle otollinen ja rakas. Turvaan vain siihen, joka kuuluu kaikille, suurimmille syntisille.” ”Tosin ovat syntini hirveät, lukuisat ja raskaat, etten kyllä ansaitsisi koskaan saada iloista hetkeä. Mutta mitä teen, kun Kristus sentään oli niin armollinen ja otti syntini päälle kärsien kuoleman minun syntisen puolesta, silloin en tohdi epäillä, en tohdi olla uskomatta ja iloittomana.” ”Kristuksen veren rinnalla ovat kaikki syntini vain kuin pienet vesipisarot suuressa avarassa meressä. Jumalan sanaan verrattuina ovat kaikki vastaväitteeni, luuloni ja tunteeni vain kuin tomuhiukkanen korkean vuoren juurella. Tällä lujalla perustuksella tahdon minä tyytyväisenä elää ja kuolla” (16/6).

Herran tulemus

Rosenius kysyy, miksi ajatus Herran tuleuksesta niin vähän askarruttaa meitä? ”Elätkö toivossa, todellisessa hänen tulonsa odotuksessa? Halajammeko todella ja ikävöimme Herran tulemuksen päivää, jolloin kaikki uskon himmeys, kaikki heikkous, kaikki synty, kaikki epäusko rakasta Vapahtajaamme kohtaan on saava loppunsa? Ja kyllä hän paljastaa omalla nöyrällä tavallaan, missä on vika. Jos olisimme nyt enemmän kuolleet maailmalle ja nykyisyydelle, ja jos elomme ja ilomme olisi yksin Jumalassa, niin varmaan tämä olisi sydämillemme autuaana toivona. Mutta kun sydän on jakaantunut ja muihin asioihin kiintynyt – vaikkapa vain itsessään viattomiin ja hyviinkin – siellä ei taivaallisen Yljän odotus ole hallitsemassa” (10/6).

Rosenius ei kuitenkaan opeta kiliasmia – oppia tuhatvuotisesta valtakunnasta. Siksi ei myöskään kysymys Israelista ja juutalaisten paluu omaan maahansa ole millään tavoin hänelle tärkeä, toisin kuin yleensä eskatologisesti suuntautuneessa pietismissä.

KUKA OLI C.O. ROSENIUS?

Roseniuksen lapsuus ja nuoruus

Carl Olof Rosenius syntyi 1816. Hänen isänsä oli silloin apupappina Nysätran seurakunnassa noin 70 km Uumajasta pohjoiseen. Pojalla oli jo pienestä pitäen avoin mieli Herraa kohtaan. Hän luki Raamattua ja isänsä kirjastosta löytämiä Lutherin kirjoja. Omasta mielestään hän pääsi armonelämään sisälle kahdeksanvuotiaana. Jo silloin hänellä oli paljon suuria kokemuksia Vapahtajansa armosta ja läsnäolosta (*Saarisalo*, 30).

Tämä lapsen usko särkyi, kun hän 14-vuotiaana alkoi lukea Erik Pontoppidanin kirjaa *Sielunpeili*. Se johti hänet ankaraan ahdistukseen. Hän koki, ettei hänellä sittenkään ollut sitä ainoaa todellisen armotilan ja Jumalan lapsen tuntomerkkiä: Häneltä puuttui vanhurskauttava usko. Hän koki olevansa kadotuksen lapsi ja vieras sille elämälle, joka on Jumalasta. Tuon kamppailun Rosenius myöhemmin näki merkinneen hänen kääntymistään (*Saarisalo*, 25).

Carl Olof kävi Härnosandin kimnaasia neljä vuotta. Todistus ei ollut kehuttava. Syksyllä 1838–22-vuotiaana – hän tuli Upsalaan suorittaakseen ylioppilastutkinnon ja aloittaakseen opiskelunsa papiksi. Köyhyys, horjuva terveys ja sisäiset ahdistuksen vaivasivat häntä. Nimenomaisesti hän pelkäsi oman hengellisen elämänsä sammuvan ja uskonsa olevan vain itsepetosta. Lauri Huovinen kirjoittaakin, että ”tämä sisäinen jännitystila ei Roseniuksen elämässä muuten koskaan tullut voitetuksi kannaksi” (*Huovinen 1*, 165).

Rosenius ei päässyt kunnolla opiskelujensa alkuun. Hän itse kertoi, kuinka hän kokonaisen vuoden anoi Jumalalta apua ja voimaa opiskeluun: ”Oi, kuinka monena iltana olenkaan aivan voimattomana vaipunut vuoteeseeni itkien ja vaikeroiden tätä opintojeni tilaa sekä käyttänyt monia keinoja, eniten rukousta Hänelle, joka muuten on ollut aina lohtunani, auttajani, mutta kaikki yhtä turhaan. Enkeli on seissyt Bileamin aasin tiellä, ettei se ole päässyt perille” (*Saarisalo*, 39). Roseniuksen vastustajat saattoivatkin myöhemmin syyttää häntä karanneeksi lukiolaiseksi. Itse hän kutsui itseään ”puolitiestä pois poikenneeksi opiskelijaksi” (*Jumala on*, 8). Hän ei koskaan valmistunut miksikään. Hän oli pelkkä maallikkosaarnaaja!

Tuon vaikean opiskeluvuoden aikana Rosenius alkoi epäillä Jumalan olemassaoloa ja Raamatun luotettavuutta. Rosenius koki myös teologisen tiedekunnan opettajat ja opiskelijat kovin suruttomiksi. Hän kirjoitti: ”Juoppoutta, siveettömyyttä ja karkeitä kirouksia. Kaikki paheet saavat häikäilemättä esiintyä” (*Huovinen 1*, 165). Lopulta hän joutui niin syvään ahdistukseen, että itsemurhan ajatukset kiusasivat häntä. Seuraavana syksynä hän sai apua Tukholmassa toimivalta metodistipapilta George Scottilta. Scott oli englantilaisen lähetysseuran lähettämänä toiminut jo kymmenkunta vuotta Tukholmassa. Hänen toimintansa tuloksena oli syntynyt voimakas herätys.

Scottin apulaisena

Keväällä 1840 24-vuotiaana Rosenius päätti lopettaa opiskelunsa ja jäädä Tukholmaan ja tehdä Jumalan valtakunnan työtä Scottin apulaisena. Rosenius jäi tekemään Jumalan valtakunnan työtä tavallisena maallikkona ilman mitään erityistä koulutusta. Alusta alkaen hä-

nen toimintansa oli menestyksellistä. Ihmiset tulivat häntä kuuntelemaan ja hänen kirjoituksiaan luettiin.

Scott rakennutti Tukholmaan englantilaisen kirkon, joka myöhemmin sai nimen Betlehemkirkko. Se valmistui syksyllä 1840. Kirkkoa oli vihkimässä vuosisadan alussa alkaneen herätysliikkeen, uuslukijaliikkeen, keskeinen hengellinen johtaja Per Brandell. Tässä kirkossa Rosenius alkoi nyt saarnata vuorotellen George Scottin kanssa. Jo samana syksynä kuulijoiden lukumäärä nousi yli tuhanteen (Saarisalo, 42).

Vuonna 1841 Rosenius alkoi kirjoitella Scottin perustamaan lähetyslehteen. Seuraavana vuonna hänestä tuli lehden päätoimittaja. Siinä tehtävässä hän toimi kuolemaansa asti (Saarisalo, 51). Kesällä 1841 Scott lähti Englantiin ja Amerikkaan keräämään varoja kirkon velkojen lyhentämiseksi (Saarisalo, 51). Hän sai varoja ja sai myös amerikkalaisen The Foreign Evangelical Society -nimisen järjestön tukemaan 200 dollarilla vuodessa kahta kaupunkilähettiä Tukholmassa.

Scottin ollessa poissa Ruotsista Rosenius piti kirkossa ruotsinkielisiä jumalanpalveluksia joka sunnuntai-ilta. Kirkon toisessa salissa hän selitti kerran viikossa Johanneksen evankeliumia. Elokuussa 1841 Rosenius kirjoitti iloisena ystävälleen Norrlantiin, että kirkossa on nyt kolme tai neljä kertaa niin paljon väkeä kuin ennen kesäisin. Iltarukouskokouksissa on useimmiten jopa sata henkeä (Saarisalo, 52). Scott palasi lokakuussa 1841. He pitivät vuorotellen jumalanpalveluksia. Kuulijamäärät kasvoivat, samoin yksityinen sielunhoito (Saarisalo, 52)

Scottin palattua lehdet aloittivat parjauksen häntä vastaan. Lehdissä alkoi esiintyä myös kehoituksia avoimeen väkivaltaan. Marraskuussa 1841 Scott ei voinut enää näyttäytyä ulkona kuin pakottavissa syistä. Uudenvuoden valvojaisia hän ei voinut tapansa mukaan järjestää. Vuoden 1842 alusta Scott alkoi julkaista kuukausittain ilmestyvää lehteä. Sen nimeksi hän oli valinnut Pietisten, koska hän halusi lehden edistävän elävän kristillisyyden asiaa. Juuri tästä lehdestä tuli Roseniuksen elämäntyön kantavin osa.

Talvella 1842 oli lehdistössä kirjoituksia myös Roseniusta vastaan. Helmikuussa Betlehemkirkossa pidettyyn raamatunselitykseen tuli useita miehiä, jotka alkoivat metelöidä ja koettivat matkimalla häiritä Roseniuksen opetusta. Maaliskuussa 1842 Scottin piti saarnata kirkossa. Osa kuulijoista tömisteli ja kiljui. Hänen oli mahdotonta puhua ja hän joutui keskeyttämään jumalanpalveluksen. Meteli jatkui kadulla kaksi tuntia. Kuukautta myöhemmin ylikäskeyntäjien virasto kielsi häntä pitämästä jumalanpalveluksia ruotsin kielellä. Kirkko suljettiin, ja se pysyi suljettuna 15 vuotta (Saarisalo, 56).

Vaikeudet Scottin kohdalla jatkuivat. Kerran väkijoukko yritti murtautua Scottin asuntoon. Muutamaa päivää myöhemmin ikkunasta heitettiin kivi. Scott katsoi viisaimmaksi poistua maasta huhtikuun lopulla. Hän hakeutui vaivihkaa Svitiid-laivaan, joka kuljetti tämän vaarallisen miehen pois luterilaisen Ruotsin rannoilta. Laiturilla seisovien joukossa oli 26-vuotias Carl Olof Rosenius. Ei ihme, että tulevaisuus huolestutti häntä. Hän kirjoitti myöhemmin Scottille: "Mutta jos meidän nyt on oletettava menettäneemme sinut lopullisesti, miten sitten käy Roseniuksen? Sitä kysyvät nyt monet. Ja mitä minä siitä ajattelen? Kuten jo on käynyt ilmi: tunnen usein olevani aivan voimaton sanomattomien sieluntuskien takia. Tahtoisin heti päästä selville, mistä saisin työn ja toimeentulon, sillä usein en näe muuta kuin oman voimattomuuteni ja toisten välinpitämättömyyden tehtäväni suhteen. Mutta silloin lohdutaudun ajatellen: jos on totta kaikki, mitä me uskomme ja tunnustamme Jumalastamme, silloin hän on jo määrännyt minulle sekä työmaan että leivän. Sen tietäessäni rauhoitun ja olen hiljaa" (Jumala on, Torsten Nilsson, 11).

Maallikkosaarnaajana

Rosenius jäi yksin johtamaan alkanutta työtä. Kirkko oli suljettu. Hän piti kokouksia omassa ja ystävien kodeissa. Hän ei voinut konventikkeliplakaatin tähden ilmoittaa kokouksistaan julkisesti (Saarisalo, 91).

1840-luvulla ja myöhemminkin Roseniuksen kokouksia pyrittiin myös estämään, ja toisinaan ne piti keskeyttää, koska ihmiset heittivät kiviä ikkunoista sisään. Jotkut humalaiset tulivat joskus saliin ja keskeyttivät opetuksen. Roseniuksesta kirjoitettiin, että hän on valeh- telija ja petturi, ja hänen kuuntelijoistaan puhuttiin halveksivasti. Eräiden suuttuneiden ihmisten takia Rosenius joutui joitakin kertoja myös poliisikuulusteluihin.

Roseniusta vastaan kirjoitettiin myös kirkolliselta taholta. Eräs tällainen taho oli kirkkoherra Johan Ternströmin toimittama lehti Nordisk Kyrkotidning. Hänen esikuvanaan oli Grundvig, ja hän korosti voimakkaasti kirkon tunnustuksellista luonnetta. Hän välitti mannermaista luterilaisuutta. Hän vieroi myös maallikkojulistusta ja korosti pappisviran merkitystä. Hän asennoitui mitä jyrkimmin moniin lännestä päin tuleviin virtauksiin ja niitä suosiviin ruotsalaisiin herätyksen miehiin ja siis myös Roseniukseen. Hänestä tulikin jyrkkä Roseniuksen arvostelija. Hän syytti Roseniusta siitä, että tämä oli omavaltaisesti ja kutsumatta ryhtynyt seurakunnan opettajaksi. Hänen mukaansa naisetkin saivat Roseniuksen kotikokouksissa antaa hengellisiä neuvoja ja lohduttaa. Hän syytti, että Roseniuksen opetus oli yksipuolista: ”Vain evankeliumia, ei yhtään lakia. Salaperäisen, hämärän tunteilun vallassa he uiskentelevat evankelisessa hekumassa. Suokoon Jumala, ettei evankeliumin väärinkäyttöön kätkeytyisi paljon teeskentelyä. He mestaroivat, katkovat ja vääntävät Lutherin sanoja löytääkseen tämän oppi-isän rikkaasta varastosta keppejä ja kainalosauvoja, jotta niiden varassa ontuen pääsisivät tämän elämän matkan päähän” (Saarisalo, 95). Monet herännäis- papit tilasivat tätä lehteä. Siinä julkaistiin myös kuvaus Kalajoen käräjistä (Toivo Laitinen, Eräs linja Grundvigistä herännäisyyteen, Teol. Aik. 1953 no 3, s.133).

Kasvavan herätysliikkeen hengellisenä johtajana

Kaikista vastustuksista huolimatta Roseniuksen ympärille alkoi Tukholmassa muodostua kasvava herätysliike. Herätys alkoi myös levitä pääkaupunkiseudulta kaikkialle maahan. Hän teki matkoja eri puolille Ruotsia. Pääosa matkoista tapahtui kesäaikaan. Hän kohtasi eripuolilla saman hengellisen nälän. Suuret joukot ihmisiä tulivat kuuntelemaan häntä.

Toukokuussa 1850 Rosenius saattoi kirjoittaa Pietisten-lehdessä: ”Ylistetty olkoon Herra! Monilta maamme seuduilta alkaa kuulua iloisia uutisia heräävästä hengellisestä tarpeesta ja elämästä. Välinpitämättömyyden ja varmuuden pitkä, kylmä, pimeä talvi alkaa väistyä vanhurskauden auringon lämpimien säteiden tieltä”. Viisi vuotta myöhemmin hän kirjoitti: ”Miltei päivittäin saamme tietoja uusista hengellisistä herätyksistä maamme eri puolilla niin että kaikkien kristittyjen pitäisi tänä aikana täyttyä lakkaamattomasta ylistyksestä ja kiitoksesta, kunnian ja kiitoksesta, että Herramme, Kaikkivaltias Jumala, tekee työnsä eläväksi” (Saarisalo, 98).

Roseniuksella oli myös vaikeita ahdistuksen aikoja. Monta kertaa kuolema vieraili Roseniuksen kodissa. Kolme heidän kuudesta lapsestaan kuoli pienenä. Rosenius kirjoittaa kirjeessä ystävälleen maaliskuun 20. päivänä 1851: ”Talonni on surutalo, sairaus ja kuolema ovat jälleen olleet vierainamme. Tänään annan takaisin kaikkein rakkaimman lapsemme – pienen Maria Lydiamme tomumajan.” Puolitoista vuotta aikaisemmin Rosenius oli menettänyt 3-vuotiaan poikansa. Hän kirjoittaa: ”Olen kuullut, että sinä olet usein murheellinen. Ymmärrän sinua: synty ja raihaus ja – maailmassa meillä on ahdistus. Olkaamme kuitenkin rohkeita! Me elämme ihmeellistä elämää, jatkuvaa kuolemaa, hidasta kuolemaa. Ja elä-

mämme, Kristus on niin kätkeynä, että me usein emme siitä mitään tiedä. Mutta, rakas ystävä, olemmekohan todella aivan niin yksin, kärsimyksessä alttiiksi annettuja ja orpoja kuin miltä meistä tuntuu ja vaikuttaa! Emme toki. Asianlaita on aivan päinvastainen! Mutta se joka on kätkeyty, se on kätkeyty niin kauan kuin on oltava. Elämämme on kätkeynä, sanon jälleen. Ja kuitenkin se on ihanaa elämää, kun peite otetaan pois” (Kol. 3:2–3).

Rosenius pääsi vuonna 1852 muuttamaan sellaiseen asuntoon, jossa oli neljällesadalle hengelle sopiva sali. Tungos oli useina sunnuntaina niin suuri, että monen oli käännyttävä ovelta pois. Vasta 1857 viranomaiset antoivat luvan ottaa Betlehem-kirkon jälleen käyttöön. Siellä Rosenius saarnasi sunnuntai-iltapäivisin ja keskiviikkoisin.

Herätyksen keskelle syntyi monenlaisia paikallisia traktaatti- ja lähetysyhdistyksiä levittämään kirjallisuutta. Pikkukirjasia ja myös Lutherin laajoja postilloja ja Galatalaiskirjeen selitystä levitettiin laajalti herätysten yhteydessä. Kaivattiin kuitenkin jonkinlaista keskusjärjestöä hoitamaan kirjoja kustannustoiminta ja levittämistä. Ja niin syntyi 1856 Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen (Evankelinen Isänmaasäätiö, EFS). Rosenius oli perustavassa kokouksessa mukana ja oli säätiön hallituksen jäsen kuolemaansa asti (Saarisalo, 100).

Isänmaansäätiöstä tuli pian Ruotsin suurin kustannusliike. Perustamisensa jälkeen puolen-toista vuoden aikana se levitti yli miljoona Raamattua, Uutta testamenttia ja Lutherin kirjoja sekä useita pieniä kirjasia. Lutherin postillaa myytiin muutamassa vuodessa 60 000 kappaletta (Saarisalo, 100). Kustannustoimintaa liittyi läheisesti kirjojen myyjien toiminta. Heitä kutsuttiin kolportööreiksi. He pitivät myös hengellisiä kokouksia. 1860-luvun puolivälissä heitä oli yli 70. Suuri osa heistä oli kolportöörinä vain kahdesta kahdeksaan kuukauteen vuodessa. Säätiö maksoi heille pienen palkan.

Rosenius sai ensimmäisen halvauskohtauksen vuonna 1865. Viimeisen saarnan hän piti Betlehem-kirkossa toukokuussa 1867. Rosenius kuoli helmikuussa 1868 vähän yli 52-vuotiaana. Siunauspuheessaan Härnosandin piispa osasi luonnehtia osuvasti Roseniuksen uskonelämän luonnetta: ”Tämä oli köyhä, kurja syntinen, joka uskossa Jeesukseen odotti kaikkea armosta, toivoi armosta, eli armosta ja kuoli armon varassa” (Saarisalo, 104).

Kun Ruotsissa vuonna 1916 vietettiin Roseniuksen syntymän satavuotisjuhlaa, hänen poikansa Josef Rosenius (1853–1930), joka tuolloin oli Tukholman Jaakobin seurakunnan komministerinä (kappalaisena), kirjoitti isästään muistokirjoituksen ”C. O. Rosenius sellaisena kuin hän todellisuudessa oli”. Hän kirjoitti mm: ”Lukiessamme eräitä hänen persoonansa kuvauksia saamme helposti sen vaikutelman, että hän Spenerin ja Francken päivien vanhojen pietistien tavoin oli hyvin askeettinen luonteeltaan ja että häneltä puuttui silmää nähdä sitä, mikä oli luonnollista ja inhimillistä. Tohtori C. F. Lundin sanoo kirkkohistoriassaan: 'Lutherin miehekästä vapautuneisuutta ja tervettä huumoria saa turhaan etsiä Roseniukselta. Hänellä oli pehmeä ja hieman naisellinen luonne jne'. Tämä pehmeä henkilökuva, jonka Lundin muovasi kuulopuheitten ja yksipuolisten elämäntapausten pohjalta, on vieras sille, joka on nähnyt C. O. R:n arkielämässä. Näiden mielessä elää kuva miehestä, joka on saanut lahjaksi paljon sitä tervettä huumoria, jota Lundin turhaan etsii. Hän oli iloinen, avoin ja luonnollinen eikä hänessä koskaan näkynyt jälkeäkään teennäisestä tai itseään tyrkyttävästä ihmisestä...

Tukholman-toimintansa alkuaikoina hän sai kokea todellista vainoa. Hän sai usein uhkauskirjeitä, ja useammin kuin kerran kiihottunut väkijoukko keskeytti hänen saarnansa. (107) Mutta hän ei koskaan väistynyt, vaan jatkoi sillä tiellä, jonka Jumala oli hänelle osoittanut. Muistojuhlassa helmikuun kolmantena eräs puhuja sanoi, että C. O. Roseniuksen parien äärellä kaikki moite oli vaiennut ja että kaikki vastustus hänen toimintaansa vastaan oli lakanut ja muuttunut kauniiksi sopusoinnuksi, pelkäksi kiitokseksi ja hyväksymiseksi. On

helppo, osoittaa tämän väitteen paikkansapitämättömyys. Moite ei tietyillä tahoilla ole vieläkään päättynyt, eikä tämän pidä ihmetyttää ketään. C. O. Roseniuksen toiminta poikkesi nimittäin liian paljon siitä, mikä siihen aikaan oli tapana ja mitä monet vielä tänä päivänä pitävät sopivana. Sen lisäksi hän oli miehekkään peloton, kun piti sanoa totuus. Ei häneltä myöskään koskaan puuttunut vastustajia ja parjaajia, mikä on arvokas todistus hänen esiintymisensä aitoudesta näiden Kristuksen sanojen mukaan: "Voi teitä, kun kaikki ihmiset puhuvat teistä hyvää! Sillä niin tekivät heidän isänsä väärille profeetoille." (Saarisalo, 107).

C.O. ROSENIUS VAIKUTTAA KIRJOITUSTENSA VÄLITYKSELLÄ

Roseniuksen merkitys jälkipolville on ollut hänen Pietisten-lehteen kirjoittamisensa kirjoituksissa. Lehti alkoi ilmestyä tammikuussa 1942. Rosenius kirjoitti tähän kerran kuussa ilmestyvään lehteen säännöllisesti 26 vuoden ajan aina vuoteen 1868. Pietisten-lehti saavutti Ruotsin oloissa harvinaisen laajan levikin. Ensimmäisenä vuotena sillä oli vain 600 tilaajaa. Kolmantena vuonna oli jo yli 1500 tilaajaa ja 1855 sen tilaajamäärä oli 7000. Samana vuonna Ruotsin laajalevikkisimmällä päivälehdellä Aftonbladetilla oli vain 4000 tilaajaa (Saarisalo, 95).

Pietisten-lehden vuosikerroista 1842–1856 Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen otti näköispainoksen vuosina 1877–1878. Tällä hetkellä internetissä on luettavissa vuosikerrat 1847–1851 (runeberg.org/pietisten). Roseniuksesta on internetissä oma sivustonsa (kristnet.org/rosenius).

Roseniuksen kirjoitukset olivat varsin pitkiä. Niiden pohjalta on toimitettu 90 eri nimikkeellä olevaa kirjaa. Tunnetuin niistä on *Betraktelser för varje dag i året*. Suomessa se on julkaistu nimellä *Elämän leipää*. Se ilmestyi ensimmäisen kerran 1873.

Sen ensimmäisen painoksen esipuheessa sanotaan: "Lukuisat niistä monista ihmisistä, joiden hengen nälän C. O. Roseniuksen kirjoitukset ovat tyydyttäneet, ovat lausuneet toivomuksenaan, että toimitettaisiin kotihartautta varten hartauskirja, johon on koottu kirjoituksia aikakauslehti Pietistenistä. Se syvä evankeliumin salaisuuksiin tunkeutuminen, vakaumus, monipuolisuus ja perusteellisuus, jolla Rosenius on käsitellyt kristinuskon päätöksiä, oli voimakkaana kehotuksena täyttää monella eri tahoilla maata lausuttu toivomus, jonka Evankelisen Isänmaaseuran johtokunta nyt on koettanut toteuttaa, antaessaan Roseniuksen elämäkerran kirjoittajalle tehtäväksi hänen kirjoistaan koota sellainen kokoelma, joka täten kristikansalle tarjotaan" (*Elämän leipää*, Esipuhe 1928). *Elämän leipää* on Ruotsissa painettu yli kaksi miljoonaa kappaletta. Internetistä löytyy (runeberg.org) Roseniuksen *Betraktelser* hartauskirjan 18. painoksen kopio.

Rosenius kirjoitti vuosina 1860–1866 Pietisten-lehteen perusteellisen Roomalaiskirjeen selityksen. Kirjaa painettiin vielä Roseniuksen eläessä 10 000 kpl (Saarisalo, 95). Myöhemmin sitä on julkaistu kaksi- tai kolmiosaisena kirjana monella eri kielellä. Teoksessa on yli 1000 sivua.

Pietisten-lehdessä on myös noin 70 laulua ja runoa. Niistä ainakin 25 on Roseniuksen itsensä kirjoittamia tai kääntämiä. Hän ei liittänyt lauluihin tekijänimeä. Oscar Ahnfeltin hengellisissä lauluissa ei myöskään ole tietoja tekijöistä. Suomalaisessa Hengellisissä lauluissa ja virsissä oli vuoden 1951 uudistetussa painoksessa yksi hänen kirjoittamansa laulu: Murheinen sielu, murheesi heitä (241). Siionin Kanteleessa on useampia. Eräs tunnetuimpia Roseniuksen lauluja on Siionin Kanteleessa (371) ja laestadiolaisten laulukirjassa (284). Laulua alkaa sanoilla: "On Isän sydämessä nyt armo ikuinen, se auennut on meille ristillä Jeesuksen. Kun vaaran tullen luotan vain armoon Jumalan, niin laulan kiitosvirttä kiusaksi Kiusajaan." Siinä verrataan Jumalan sydämellä olevaa armoa

ihmisen omalla sydämellä olevaan armoon ja armon tuntoon. Laulussa todetaan: ”Nyt vielä sydämeni muuttuu ja vaihtelee. Se joskus on niin lämmin ja joskus kylmenee. Vaan ääntä sydämeni en tahdo kuullakaan, kun Herran sydämessä on kaikki ennallaan.” Roseniuksen läheisen työtoverin Lina Sandell-Bergin lauluja oli Hengellisissä lauluissa ja virsissä kaikkiaan 50. Nykyisessä virsikirjassa on hänen laulujaan kahdeksan.

Rosenius vaikutti myös laajan kirjeenvaihdon kautta. Hänen läheinen ystävänsä B. Wadström väitti, ettei hän tiedä kenenkään muun saaneen ja vastanneen niin moneen kirjeeseen kuin Roseniuksen. Hänen mukaansa voi liioittelematta sanoa Roseniuksen saaneen ja kirjoittaneen päivittäin ainakin 10 kirjettä ja niin kirjeitten määrä saattoi nousta jopa 4000:een vuodessa. Yli sata pappia oli Wadströmin mukaan kirjeysteydessä Roseniuksen kanssa. Valtaosan kirjeistään Rosenius kirjoitti kiireessä ja lyhyesti.

Roseniuksen kirjoituksia Ruotsissa vaalii edelleen Fosterlands-Stiftelsenin rinnalla siitä sata vuotta siten irronnut ja lähetystyötä tekevä Bibeltrognä Vänner.

Roseniuksen kirjoitusten vaikutus on ollut voimakasta myös Tanskassa. Laajaa sisä- ja ulkolähetystyötä tekevä Luthersk Misjonsförening korostaa, että järjestön syntymiseen 1868 vaikutti keskeisellä tavalla C.O. Roseniuksen opetus. Järjestö onkin halunnut säilyttää Roseniuksen hengellisen perinnön elävänä keskuudessaan. Järjestön kustannusliike Dansk Luthers förlag on julkaissut vuonna 1975 15-osaisen Roseniuksen *Samlade Skrifter*. (ks. myös Nils Ove Vigilius, *Roseniuksen merkitys ajalleen ja jälkipolville*, julkaistu tanskalaisessa Missionsvännen-lehdessä, Perusta no 4 1989, s.14–20).

Myös Norjassa Rosenius on ollut vaikuttava. Norjan Luterilainen Lähetysliitto (NLM) satoi lähetteineen elää keskeisesti Roseniuksen välittämästä sanomasta. NLM:n keskeisen oppilaitoksen Fjellhaug-skolerin rehtorina toimineen Egil Sjaastadin kirja *Kun uskoa koetellaan* on käännetty suomeksi (1982). Sen esipuheessa hän on kertoo Lutherin ja Scriverin rinnalla saaneensa nimenomaan Roseniuksen kirjoituksista sielunhoidollista ainesta. Itsenäinen kustannusliike Arven on julkaissut viimeisten 12 vuoden aikana Hermod Hogganvikin uudelleen kääntämänä Roseniuksen tekstiä yli 3000 sivua, joukossa mm. *Husandaktsbok (Elämän leipää)*, *Roomalaiskirje* (kolme osaa), *Isä meidän rukous* vuodelta 1855 ja *Tie rauhaan*. Viimeksi mainittua on Norjassa painettu kaikkiaan yli 60 000 kpl.

Pohjoismaisessa raamatullisessa ylioppilasliikkeessä Rosenius on ollut vuosikymmeniä rakastettu opettaja, vaikka Hallesbyn ja Roseniuksen välillä moni kokee olevan selvän opillisen korostuseron. Hallesby on lähempänä vanhapietismiä, kun taas Roseniuksen opetuksessa on havaittavissa herrnhutilaisuuden vaikutus.

ROSENIUKSEN VAIKUTUS SUOMESSA

Suomessa ei ole roseniolaista herätysliikettä

Suomessa roseniolaisuus ei ole muodostanut omaksi herätysliikkeeksi neljän vanhan herätysliikkeen rinnalle. Sen sijaan Roseniuksen kirjoitukset ovat vaikuttaneet jo sukupolvien ajan monien herätysliikkeiden kannattajien elämässä. Omalla tavallaan siitä kertovat myös hänen suomennetut kirjansa ja niiden uudet painokset. Rosenius on puhutellut suomalaisia kristittyjä yli herätysliikerajojen ja toki myös monia sellaisia, jotka eivät suoranaisesti ole lukeutuneet mihinkään herätysliikkeeseen.

Ensimmäisen kerran Roseniuksen artikkeleita julkaistiin suomeksi vuonna 1850 Kristillisiä sanomia -nimisessä lehdessä (Keränen 1987, 15). Suomessa julkaistiin osia Pietisten-lehdestä 1850- ja 1860-luvuilla lehdessä *Den evangeliska budbäraren*. Kaikkiaan hänen

kirjojaan on käännetty suomeksi eri nimisinä 69 (Fennica tietokanta). Viimeisimmät Roseniuksen kirjojen kustantajat ovat olleet Ev.lut. lähetysyhdistys Kylväjä, Sanansaattajat, Suomen. ev.lut. Opiskelija- ja Koululaislähetys, Suomen Raamattuopiston Säätiö, SLEY-kirjat ja Ev.lut. Herätysseura. Eniten Roseniusta on kustantanut SLEY-kirjat.

Elämän leipää (Betraktelser för varje dag i året) ilmestyi suomeksi ensimmäisen kerran 1887 Bernhard Sarlinin suomentamana. Toinen painos ilmestyi 1899 ja kolmas painos 1908. Kokonaan uusi suomennos ilmestyi WSOY:n kustantamana 1927 ja 1928 ja uusi painos 1936. Kolmas suomennos ilmestyi Lauri Huovisen kääntämänä ja SLEY:n kustantamana 1947. Siitä on otettu viisi painosta, joista viimeisin 1987. Yhteensä siis kolme eri käännöstä ja kymmenen painosta. Viimeisin *Elämän leivän* kustantaja on tutkinut mahdollisuuksia kääntää kirja uudelleen.

Herännäisyyden asenne Roseniukseen

Ennen kuin Roseniuksen kirjoituksia oli alettu julkaista suomeksi, hän oli ollut henkilökohtaisessa kosketuksessa sekä herännäisyyden johtajiin että Hedbergiin. Espoossa von Essenin tilalla Nygårdissa (nyk. Hista) heinäkuussa 1843 pidetyissä häissä olivat olleet mukana Paavo Ruotsalainen, N.K. Malmberg, Lauri Stenbäck, F.G. Hedberg ja Rosenius.

Herännäisyyden historiankirjoituksessa Espoon häistä kertovat kuvaukset leimaavat Roseniuksen varsin kielteisellä tavalla. Mauno Rosendahl kertoo, kuinka Rosenius pyydettyäessä oli alkanut kertoa Malmbergin tulkitsemana herätyksestään. Hän ei ehtinyt paljoakaan puhua, ennen kuin Paavo Ruotsalainen keskeytti hänet kiivaasti ja sanoi, ettei hän tahdo kuulla enempää, koska ”semmoinen usko on kiiltopyhyyttä ja farisealaisuutta eikä mitään muuta”. Rosendahl kirjoittaa: ”Hänen ja Ruotsalaisen väli rikkoontui auttamattomasti heti alussa. Roseniuksen väitellessä Ruotsalaisen kanssa ei kukaan papeista ollut edellistä puolustanut, päinvastoin olivat kaikki kannattaneet savolaista oppi-isää. Myöhemmin illalla koetti Rosenius papeille selvittää käsitystään Kristuksen evankeliumista. Mutta ei kukaan nytkään, vaikka keskustelu oli maltillisempaa, hyväksynyt hänen kantaansa. Päinvastoin ilmoittivat he empimättä kannattavansa Paavon oppia.” (Rosendahl, 412).

Rosenius kertoi tapahtumasta ystävälleen kirjeessään monta kuukautta myöhemmin. Rosendahlin mukaan Roseniuksen kirje tekee ikävän vaikutuksen ja perustuu suureksi osaksi väärinkäsitykseen. Roseniuksen ”saamaa käsitystä herännäisyydestä ei voi puolustaa ja se oli vain väärän todistuksen antamista. Se oli väärä todistuskappale. Hänen kertomuksensa on vain täynnä moitetta herännäisyyttä vastaan.” Rosendahl kuvaa Roseniuksen hengellisyttä ”hieman imeläksi”.

Rosenius oli kokenut, että ”Paavo oli opettajien opettaja. Mitä hän puhui, oli puhuttu taivaasta, paljon tärkeämpää kuin raamatun sana.” Hän myös arvioi, että Paavon mukaan ihminen omistaa Jumalan armon ainoastaan niinä hetkinä, joina hän taistelee armonistui-men edessä. Ei uskota olevan minkäänlaista armotilaa. Käsitys armotilasta oli ollut vedenjakajana (Rosendahl, 417).

Viljo Remes kirjassaan Paavo Ruotsalaisesta (Paavo Ruotsalainen. Viisas neuvoja, vaikea lähimmäinen, 193) kuvaa myös varsin kielteisin värein Roseniusta. Remeksen mukaan Scott lähti Amerikan-matkalle ja sillä aikaa Rosenius hänen sijaisenaan ”veti kaikki langat käsiinsä eikä palauttanut niitä Scottille tämän palattua kahden vuoden kuluttua.” Remes väittää, että Roseniuksen oppi oli tuossa vaiheessa Lutherin vanhurskauttamisoppi lisättyinä metodismin pyhityso pillilla. Saatuaan kehotuksen puhua Espoon häissä Rosenius ”tuskin ehti kertoa metodismiin kuuluvasta äkillisestä uskoontulostaan kun Paavo nousi paikoiltaan ja sanoi kuulleen tarpeeksi. Roseniuksella ei ollut ainuttakaan puolestapuhujaa, hän jäi

yksin ja kärsi musertavan tappion. Vain runsas vuosi aikaisemmin hän oli murskannut etevän pappismiehen Scottin. Jos hän oli ajatellut uusia voittonsa Suomessa, hänelle oli tullut paha laskuvirhe.”

Remeksen mukaan ”Rosenius oli omaksunut ns. forenssisen (oikeus-) vanhurskauttamisopin, jonka mukaan ihminen on vanhurskautettu Jumalan edessä Kristuksen ansion tähden. Tätä Lutherin oppia heränneet eivät ole hyljänneet, mutta eivät liioin ole siitä puhuneetkaan. Heränneiden vanhurskauttamiskäsitys oli immanenttinen (sisäinen), jossa oli tärkeää tunsiko ihminen itsensä vanhurskaaksi vai ei” (Remes, 194). Kaiken lisäksi Remeksen mukaan ”Paavo näytteli tapansa mukaan juhlapaikassa syntistä ihmistä, juomaria ja tupakoitsijaa, jonka elämäntavat eivät kuuluneet metodistista pyhityselämää elävän Roseniuksen maailmaan.” Se oli omiaan synnyttämään Roseniuksessa väärinkäsityksiä herännäisyydestä.

Eräs mielenkiintoinen yksityiskohta herännäisyyden ja Roseniuksen kohtaamisesta tulee esiin *Elämän leivän* ensimmäisen suomentajan Bernhard Sarlinin elämässä. Siitä kertoo hänen tyttärensä poika piispa Elis Gulin. Sarlin säilytti kyllä elämänsä pohjavireenä rakkauden herännäisyyteen. Hänhän oli tammikuussa 1852 käynyt Paavo Ruotsalaisen kuolinvuoteella ja antanut ehtoollista. Vähitellen hänen uskonnäkemyksensä kuitenkin oli tullut evankelisemmaksi. Gulinin mukaan tätä todistaa hänen paljon aikaa kysynyt työnsä C.O. Roseniuksen kirjojen *Elämän leipää* ja *Isä meidän* suomentamiseksi (Elis Gulin, *Elämän lahjat I*, s. 20). *Isä meidän* rukous ilmestyi jo vuonna 1858 (Fennica). Sarlinin tyttären mies Arthur Gulin kertoo Sarlinista Valkealan kirkkoherrana 1880-luvulla: ”Appi oli kylläkin C.O. Roseniuksen kirjoitusten vaikutuksesta loitonnut Savon herännäisyydestä, mutta hienotunteisuudesta heitä kohtaan hän ei kuitenkaan tahtonut paljoa heistä kertoa.” Pari kertaa viikossa Sarlin yhdessä Gulinin kanssa vieraili kappalainen Segersvärdin luona. Silloin luettiin paljon hartauskirjallisuutta. Eräänäkin iltana luettiin 36 sivua Roseniuksen ”Pietisten”-lehdestä. Tavallisesti Segersvärd luki puolen aikaa ja Gulin toisen puolen. Sarlin ei tähän aikaan jaksanut itse lukea ääneen, mutta oli väsymätön kuuntelija (Lennart Pinomaa, *Ristiinan rovastin seitsemän vuosikymmentä*, 217).

Herännäisyyden kritiikki tulee esiin myös Haikolan kuvauksessa Wilhelmi Malmivaaran suhteesta uusevankelisiin liikkeisiin. Haikolan mukaan sekä hedbergiläisyys että laestadiolaisuus ovat herrnhutilaisperäisen uusevankelisen liikkeen haaroja. Näiden joukkoon voimme lisätä myös ruotsalaisen uuslukijaliikkeen ja roseniolaisuuden. Haikola väittää, että ”jos näiden liikkeiden ohjelmia katselee vanhapietismin silmin, niistä löytää helposti aineksia, jotka olivat omiaan edistämään kuollutta uskoa ja puhdasoppisuusintoa, joita vastaan pietismi taisteli. Uusiin herätyksiin saatettiin nyt suunnata samoja syytöksiä, joita vanhapietistinen herätys kohdisti viralliseen ortodoksiseen kirkollisuuteen. Kaikille uusevankelisille liikkeille oli vanhan herätyksen vastakohtana yhteistä tietty antinomistinen, lain julistamista väheksyvä piirre. Ihmisiä haluttiin auttaa nopeammin henkilökohtaiseen pelastusvarmuuteen kehottamalla heitä hyppäämään armonjärjestyksen valmistavan lakivaiheen (lain toinen eli pedagoginen käyttö, herätysvaihe) yli. Laki saa aikaan vain orjuutta ja omavanhurskautta – tämä ajatus selittää uusevankelisuuden kiinnostuksen Lutheriin – sen tähden ihmisen tulee aloittaa suoraan uskomalla Kristukseen ja ”uskoa itsensä autuaaksi”. Tämän ohjelman takaa erottuvat selvästi herrnhutilaisuuden iskusanat: ”tule sellaisena kuin olet”.

Vaikka tämän antinomistisen seurauksia, jotka olisivat sisältäneet lain täydellisen hylkäämisen kristittyjen elämässä, ei koskaan käytännössä vietykään läpi, tietyt antinomistiset pyrkimykset olivat kuitenkin itse keskustelussa selvästi esillä. Vanhapietisteistä täytyi tällaisten ohjelmallisten kehotusten näyttää suoralta hyökkäykseltä tavallista järjestystä vastaan, jonka mukaan lain kuolettavan työn (mortificatio) täytyy käydä ennen

evankeliumin eläväksi tekevää työtä (vivificatio). Usko Kristuksen sovitukseseen ilman lain edeltävää työtä, joka särkee ihmisen väärät kuvitelmat ja tekee syntisen armoa janoavaksi syntiseksi, tulee välttämättä kuolleeksi välinpitämättömäksi totenapitämiseksi. Laki saa sydämen tunnot liikkeelle ja kiinnittää koko ihmisen vapaaseen armoon. Vanhapietistien edustajat eivät voineet sen tähden nähdä uusevankelisuuden ohjelmassa mitään muuta kuin uuden ulkonaisesti vahvistetun muodon kuolleesta, antinomistisesta uskosta, ilmiön, jota vastaan oli taisteltu jo ortodoksisessa kirkollisuudessa. Parannuskeino kuollutta, totena pitävää uskoa vastaanhan oli jo vanhastaan pelastavaa uskoa edeltävä, hyvin läpikäyty parannuskamppailu.” (Lauri Haikola Teologisia tutkimuksia, sivut 12-29)

Rosenius ja Hedberg

Rosenius ja Hedberg olivat tavanneet toisensa jo Espoon häissä kesällä 1843. Hedberg kirjoitti ensimmäisen kirjeen Roseniukselle seuraavana keväänä. Siitä alkoi aina vuoteen 1857 asti jatkunut kirjeenvaihto. Heidän erilaiset korostukset opetuksessa tulivat näkyviin kuitenkin jo syksyllä 1844, kun Rosenius oli julkaissut Pietisten-lehdessään Hedbergin lähettämän kirjoituksen. Sitä kirjoitusta voidaan pitää eräänlaisena Hedbergin ohjelmajulistuksena (Esa Santakari, Evankeliumin aamunkoitteessa – Hedberg-tutkielmia evankelisen liikkeen syntyvuosilta, 104–130).

Seuraavassa numerossa oli kuitenkin Roseniuksen selitys, jossa hän halusi puolustaa Hedbergin vastustusta herättänyttä kirjoitusta. Roseniuksen mukaan Hedbergin kirjoituksessa oli ”evankeliumin valon ja elämän” ohella ”muutamia, niin uskallettuja ilmauksia, että sitä helposti voidaan käyttää vahingon ja hämmennyksen aikaansaamiseksi”. Hedberg puolusti Karitsan kunniaa sanoessaan, että kaikki on Jumalan puolelta valmiina, kaikki täytetty, mitä meidän armoittamiseemme Jumalan edessä tarvitaan“. Mutta kirjoitus voi herättää ”sen eksyttävän ajatuksen, ikään kuin myöskin meidän puoleltamme kaikki olisi valmiina, ikään kuin me muka ilman kääntymystä, parannusta ja uskoa tulisimme autuaiksi vain sen tähden, mitä Kristus on täyttänyt“. Se olisi ”samaa kuin ajatella, ettei ketään tuomita, vaan jokaisen, kuka tahansa hän onkin, tahtoo tai ei, täytyisi tulla taivaan asukkaaksi”. Rosenius tähdentää, että Hedberg ei kuitenkaan ole opettanut mitään sellaista: se näkyy siinä, että hän ”niin innokkaasti” haluaa herättää ihmisiä uskomaan. Rosenius jatkaa: ”Mutta se, mikä näyttää olevan eniten merkillepantavaa, samoin kuin mahdollisesti eksyttävääkin, on se, että tekijä (tosin apostolin sanojen perusteella) käyttää sanaa vanhurskauttaminen siitä, mitä tavallisesti kutsumme sovituksesi.”

Näin Roseniuksen selitys kohdistui Hedbergin julistukseen ns. yleisestä vanhurskauttamisesta, jossa taas on Hedbergin julistaman evankeliumin ydinsanoma. Santakarin mukaan tässä tärkeässä kirjoituksessa Hedberg julistaa ns. yleistä vanhurskauttamista avoimemmin ja ehdottomammin kuin kenties missään muualla koko runsaassa kirjallisessa tuotannossaan.

Hedberg ei halunnut yhtään tinkiä omasta julistuksestaan, vaan aavisti Roseniuksenkin olevan tuon ”kaikkein hienoimman oman hengellisyyden” hallittavana. Sen mukaan pelastus ei ole yksin Kristuksessa, vaan riippuu siitä, mitä me itse olemme kokeneet ja millaisiksi tulleet. Roseniuksen kantana oli, että kaikki ovat sovitettuja Kristuksen kuoleman kautta, mutta vain uskovia voidaan kutsua vanhurskautetuiksi. Jumalan objektiivinen armotyö, pelastus, sovitus ja vanhurskauttaminen on itse kunkin henkilökohtaisesti vastaanotettava ja että tämä pelastuksen subjektiivinen vastaanottaminen tapahtuu uskon kautta (Santakari).

Avoimissa kirjeissään Hedbergille Rosenius tunnustaa kuinka hänen sydämessään on usein kauhean pelon tulinoolia, sen pelon että hän salaisesti ja tietämättään luopuu tai on

luopunut evankeliumin armosta ja totuudesta, erikoisesti oman armonelämänsä suhteen, mutta myös, kun on kysymys opetustavasta niin, itse opista. Rosenius pelkäsi myös sitä, että varsinkin taistelussa oltaessa kiinnitetään katse johonkin määrättyyn väärinkäyttöön, niin ettei huomata, miten voidaan pudota toiseen ojaan päinvastaisella puolella kuin se oja, jota tahdotaan välttää. Rosenius jatkaa: ”Vaikkakin kaikki on Jumalan puolelta valmiina, täytettynä, vapaasti otettavissa ja annettuna, niin, lahja annettuna ja ovi auki, Jumalan sydän sovitettuna, lämpimänä ja palavana jne. jne., kuitenkin vielä on lahjan vastaanottaminen jäljellä, se, että tuhlaajapoika tulee takaisin ja puetetaan, johon kukaan ei luonnostaan ole 'valmis', vaan johon tarvitaan koko Hengen virka, sanan saarna ja Isän vetäminen” (Santakari).

Hedbergin kritiikki Roseniusta vastaan vahvistui hänen Tukholman matkallaan kesällä 1846. Hän huomasi, että Rosenius ei julistanut elämää antavaa evankeliumia ”enää puhtaasti ja selvästi. Hän tahtoi nytkin tehdä niin, ja näyttikin tekevän, mutta kuitenkin hän johti sieluja enemmän katsomaan itseensä kuin yksin Jeesukseen.” Rosenius lähimpineen tahtoi viimeiseen asti pysyä ”entisessä hienonnetussa tekojen evankeliumissa” (Santakari).

Hedbergin ja Roseniuksen kiistakirjoitusten tähden Evankeliumiyhdistys teki 1800-luvun lopulla päätöksen, ettei se enää kustanna Roseniuksen kirjoja. Mutta Roseniuksen kirjoja luettiin liikkeen piirissä jatkuvasti. Evankeliumiyhdistys julkaisikin 1949 Lauri Huovisen kääntämänä Roseniuksen *Elämän leipää*. Käännöksestä on otettu useita painoksia. Evankeliumiyhdistys julkaisi myös vuosina 1974–1977 seitsenosaisen sarjan Roseniusta nykysuomeksi. Kahdesta ensimmäisestä osasta tuli viimeisin painos 1999.

Lauri Huovisen väitöskirjassa *Uudestisyntyminen C.O. Roseniuksen teologiassa* (1961) tulee näkyviin vastaväittäjän Lauri Haikolan mukaan Hedbergin puolustaminen Roseniusta vastaan. Hän kysyy: ”Eikö tekijä vertaillessaan Roseniusta ja F. G. Hedbergiä tässä suhteessa toisiinsa (s. 202–205) liioittele heidän välistä eroaan. Yhteinen herrnhutilaisuusevankelinen perinne yhdistää enemmän kuin erottaa mainittuja henkilöitä.” Haikolan mukaan Huovinen väittää, että Rosenius edustaa lainomaista kantaa, Luther evankelista. Toisaalta hän kuitenkin myöntää, että Lutherinkin Jumala-kuvaan liittyy aina ”lainomaisia, vaativia piirteitä” (s. 121). Korostaessaan Roseniuksen teologian lainomaisuutta tekijä mielestäni unohtaa puhua, että Rosenius tunsikin myös Kristuksen sovitustekoon perustuvan vapaan armon ja syntien anteeksiantamisen.” ”Tekijän pääväittäminen näyttää olevan, että uudestisyntymisen tuntomerkit ovat Spenerin ja Roseniuksen mukaan ulkonaisesti havaittavia ja koettavia (s. 245). Kun tekijä kuitenkin s. 247 esittää luettelon uudestisyntymisen ”pääasiallisista” ja ”pettämättömistä” tuntomerkeistä tulee lukija tuskin vakuuttuneeksi siitä että nämä tuntomerkit olisivat yleisesti ja empiirisesti havaittavissa. Luettelosta saa mieluummin sen kuvan, että tuntomerkit ovat kristityn sisäisiä ominaisuuksia, jotka vain asianomainen itse voi tuntea ja kokea.” ”Spenerin ja Roseniuksen kannan voisi kenties formuloida näin: Uudestisyntymisen tuntomerkit eivät ole välttämättömiä autuuteen, mutta ne ovat välttämättömiä autuuden merkkeinä.”

Laestadius ja Rosenius

Laestadiolaisuuden keskeinen henkilö Lars Levi Laestadius on Ruotsin Lapissa syntynyt ja siellä elämäntyönsä tehnyt. C.O Rosenius syntyi myös Pohjois-Ruotsissa 70 km Uumajasta pohjoiseen. Molemmat kävivät koulun yläluokat Härnösandissa ja opiskelivat papiksi Upsalassa. Roseniuksen teologinen opiskelu jäi pahasti kesken. Laestadius valmistui papiksi vuonna 1826. Roseniuksen opiskelu loppui vuonna 1841. Vuonna 1842 Lars Levi Laestadius puolusti kiivaasti Scottia ja moitti kirkon pappeja, jotka olivat taistelleet tätä vastaan ja olivat olleet vaikuttamassa siihen, että hänen oli pakko lopettaa työnsä Tukholmassa (Saarisalo, 57). Loppuvuoden 1843 Laestadius oli Härnösandissa valmistautumassa

pastoraalitutkintoa varten. Samalla hän tutustui entistä paljon läheisemmin uuslukijaliikkeen Per Brandellin ystävän pastori Pehr Bylundin välityksellä. Muutkin alkoivat nähdä hänessä uuslukijapapin. Roseniuksen isä ja Brandell olivat hyvin läheisiä ystäviä, ja molemmat olivat keskeisesti mukana uuslukijaliikkeen syntymisessä ja sen johtamisessa.

Vuonna 1844 tuli Laestadiuksen kanssa keskustelemaan uuslukijatyttö, Lapin Maria ja kertoi miten hän oli etsinyt ja löytänyt Jumalan. Tytön kokemus teki Laestadiukseen *suuren vaikutuksen ja hänellekin valkeni. Hän itse kertoi: ”minä sain sinä iltana, jonka vietin Marian seurassa, tuntea taivaallisen ilon esimakua”*. Hän koki, että hän on sovitettu. Hän sai henkilökohtaisen uskonkokemuksen (Seppo Leivo, STI, 2000).

Emme varmasti tiedä, ovatko Laestadius ja Rosenius olleet kirjeenvaihdossa keskenään. Asiasta on olemassa suullinen perimätiedon väite (Jouko Talonen, Lars Levi Laestadiuksen juhlavuosi 2000). Joka tapauksessa Laestadius on käyttänyt samaa herrnhutilaista kirjallisuutta, jota lukijaliike ja myös monet suomalaiset herätysliikkeet ovat käyttäneet 1800-luvulla.

Rosenius ja uudempi herätyskristillisyyys

1900-luvun alussa Suomen Lähetysseuran työssä kotimassa vaikutti voimakkaasti herätys, jota on kutsuttu Hannulan herätykseksi. Herätyksen keskeisenä henkilönä oli 1894 kotimaan Ambomaalta palannut lähetystyöntekijä Frans Hannula. Hannulan lapsuudenkoti oli rukoilevaisliikkeen vaikutusalueella Nakkilassa. Hän olikin kasvanut rukoilevaishenkiseen uskonkilvoitukseen jo lapsena (Timo Junkkaala, Hannulan herätys, 34). Mutta kotona oli luettu myös Lutherin postillaa. Hannulaan lapsuudessa voimakkaasti vaikuttanutta seurakunnan kappalaista Wadenia on luonnehdittu eräänlaiseksi rukoilevaisuuden ja evankelisuuden välittäjäksi (Junkkaala, 35).

Lähetyskouluaikana Hannula oli selvästi liittynyt evankelisen liikkeen julistustraditioon (Junkkaala, 41). Palattuaan lähetyskentältä hän joutui kuitenkin valitsemaan ja valitsi samantapaisen näkemyksen, joka oli C.O. Roseniuksella hänen arvostellessaan Hedbergiä 1840-luvulla (Junkkaala, 44). Kokeneemmat tosievankeliset havaitsivat Hannulan muuttuneen ja väittivät, että hänellä oli nyt julistuksessaan epäevankelisia piirteitä (Junkkaala, 68, 69). Ero liittyi kiistaan ns. koko maailman autuudesta. Jakavaksi tekijäksi tuli lähinnä se, millaista näkemystä olisi pidettävä suurimpana vaarana pelastavalle uskolle (Junkkaala, 57). Toiset näkivät suurimpana vaarana sen, että julistetaan epäuskoiset autuaaksi ja toiset taas pitivät suurimpana vaarana sitä, että uskoon tuleminen esitetään sellaisena vaatimuksena, joka turmelee evankeliumin (Junkkaala, 65).

Lähetysseura julkaisi vuosisadan alussa oman sisälähetystyönsä tukemiseksi uuden laulukirjan Hengelliset laulut ja virret. Ensimmäisessä osassa lähes kolmannes kaikista lauluista oli ruotsalaisen roseniolaisen liikkeen tunnetun runoilijan Liina Sandell-Bergin lauluja. Omalta osaltaan se osoittaa, että laulukirjan laatijat tunsivat sukulaisuutta roseniolaisen herätyksen kanssa (Junkkaala, 116).

Eräs keskeinen Hannulan herätyksen johtaja oli Eetu Kilpeläinen. Häntä voidaan pitää Hannulan herätyksen teologisen uudistusohjelman pääarkkitehtinä (Junkkaala, 345). Hänellä oli läheinen yhteys roseniolaiseen Evangeliska Fosterlands-Stiftelseniin. Tämän edustama matalakirkollinen herätyskristillisyyys vastasi hyvin hänen näkemyksiään (Junkkaala, 344). Junkkaalan mukaan lähimmät samaistumiskohteensa Hannulan herätys löysi-kin pohjoismaisista herätysliikkeistä, joiden yhtenä yhteisenä merkittävänä taustatekijänä on roseniolaisuus. ”Hannulan herätystä lähelle tuo eräänlaista evankelista pietismiä edustanut Roseniuksen perintö myös siten, että Hannulan herätyksessä saatettiin samaan ta-

paan kuin Roseniuksen vaikutuksen Suomessa nähdä sijoittuvan ikään kuin herännäisyyden ja evankelisuuden väliin” (Junkkaala, 346).

Hannulan mukaan uskova pysyi jatkuvasti syntisenä ja pyhitys oli sitä, että opittiin elämään ”jokapäiväisessä syntien anteeksiantamuksessa” (Junkkaala, 352). Kilpeläisen mukaan uskovan sydämessä oli vai yksi pysyvä tunne: hengen köyhyyden tunne. Kristityn elämä on kulkemista ristien ja kärsimyksen tiellä, jossa uskosta ilman näkemistä tulee Jumalan lapsen tuntomerkki. Koska itsessä nähdään vain vikoja, tulee ajatukset keskittää siihen, mitä Jeesus on puolestamme tehnyt. Vain siinä saadaan rauha (Junkkaala, 359). Vastaavanlainen opetus leimaa myös Roseniuksen julistusta.

Kun Junkkaala arvioi Hannulan herätysliikettä hän kirjoittaa: ”Lähintä sukulaisuutta koettiin Ruotsin Evangeliska Fosterlands-Stiftelsenin sekä norjalaiseen ja tanskalaiseen sisälähettykseen. Teologisilta katsomuksiltaan Hannulan herätys näyttääkin olleen varsin lähellä näitä luterilaisen kirkon sisällä toimineita herätysliikkeitä, joita kaikkia yhdisti ainakin jossakin määrin roseniolaisen herätyksen perintö” (Junkkaala, 370).

Opiskellessaan teologiaa 1910-luvulla Urho Muroma joutui syvään kriisiin historialliskriittisen raamattututkimuksen tähden. Vaikeina masennuksen aikoina hän sai merkittävää apua C. O. Roseniuksen kirjoista. Hän koki niiden sanoman pitäneen hänen päänsä vedenpinnan yläpuolella, niin ettei hän kokonaan hukkunut (Timo Junkkaala, Urho Muroma – herätysaarnaaja, 52). Elämänsä loppuvaiheen ahdistuksissa hän jälleen luki paljon Roseniuksen *Elämän leipää*. Se merkitsi hänelle todella ”jokapäiväistä leipää” ja kirjan sivuille hän merkitsi sellaisia aikoja, jolloin hän oli ollut erityisen ahdistunut (Junkkaala, 274). Muroma itse saattoi joissain keskusteluissa sanoa 1960-luvulla, että hän on vuosisadan alun Hannulan herätyksen myöhäisajan kasvatti. Nyt hän haluaisi välittää tuon herätyksen tulen myös uusille sukupolville (kertoja Olavi Peltola).

Juha Kauppinen väitöskirjassaan mainitsee Kylväjän syntyyn 1974 johtaneen kriisin taustalla olleen myös erilaisia teologisia painotuksia. ”Evankelioimista korostaneiden maallikkojohtajien on nähty Kansanlähetyksessä liittyneen anglosaksiseen herätys- ja pyhityskristillisyyteen, kun taas teologiryhmän on katsottu korostaneen roseniolaista pietismiä. Molemmat korostukset jäivät Kansanlähetykseen myös hajaannuksen jälkeen” (Juha Kauppinen, Kansanlähetyksen alueellinen leviäminen, Kirkon Tutkimuskeskus, 1990, s. 168–169).

Vuonna 1964 syntyneeseen Opiskelijälähetykseen Roseniuksen ”toi” teol. tri Per Wallendorff.

MISSÄ ON ROSENIUKSEN MENESTYMISEN SALAISUUS?

Tuskin pystymme vastaamaan kysymykseen, missä Roseniuksen opetuksen pysyvän vaikutuksen salaisuus on ollut. Eräässä vanhassa Roseniuksen elämäkerrassa asiaa pohdittiin näin: ”Roseniuksesta on sanottu, että hänen koko julistaja- ja kirjailijatoimintansa aiheena oli: Ei mitään minussa, kaikki Kristuksessa. Hän ei koskaan ylistänyt mitään muuta kelpaavaksi Jumalan edessä kuin yksin Kristuksen vanhurskautta. Siksi meidän ei pidä ihmetellä vaan pitää täysin luonnollisena, että Roseniuksen Kristus, Kristus yksin pidetään esillä Jumalan meille antamana viisautena, vanhurskautena, pyhityksenä ja lunastuksena. Köyhä ihminen sen sijaan riisutaan kokonaan kaikesta omasta kerskauksestaan. Tällainen julistus ei voi miellyttää niitä ihmisiä, jotka ovat antikristuksen hengen saastuttamia tai valtaamia. Tämä henki leviää kavalasti ajassamme sillä verukkeella, että se korottaa Pyhän Hengen työtä meissä. Vaivihkaa tai julkeasti se kuitenkin peittää Kristuksen työn silmiemme edestä ja johtaa meitä vähitellen mutta kasvavassa määrin palvomaan perisyntiämme: itsemme jumaloimista. Kaikille köyhille sieluille, joitten on etsittävä vanhurskautensa ja loh-

dutuksensa itsensä ulkopuolelta, ovat Roseniuksen kirjoitukset aina siunaukseksi uskossa ja elämässä Herran pelossa" (Niels Ove Vigilius, Roseniuksen merkitys ajalleen ja jälkipolville, 17–18)

Niels Ove Vigilius kirjoittaa: "Ei meistä kukaan pysty tekemään itsestämme tai toisista aitoja 'roseniolaisia'. Vain Jumala pystyy tekemään itseään korottavasta syntisestä sellaisen. Kenestäkään ei tule aitoa "roseniolaista" tutustumalla Roseniuksen tuotantoon, lainaamalla hänen kirjoituksiaan, ilmaisemalla itseään samoin kuin hän tai käyttäytymällä kuin hän. "Roseniolaiseksi" tulee vain oppimalla tuntemaan Roseniuksen Jumalan samalla henkilökohtaisella ja suoralla tavalla kuin Rosenius oppi tuntemaan Jumalan hänen Sanansa kautta ja Pyhän Hengen hänen Sanansa kautta ja käyttämällä Sanaa sydämen ja oman tunnon peilaamiseen kasvoista kasvoihin Jumalan edessä elämän monissa vaiheissa.

'Salaisuus' Roseniuksen ja hänen vaikutuksensa takana on Jeesuksen sanat ensimmäisille opetuslapsilleen: 'Te ette valinneet minua, vaan minä valitsin teidät ja asetin teidät, että te menisitte ja kantaisitte hedelmää ja että teidän hedelmänne pysyisi' (Joh. 15:16).

Roseniuksen ja "roseniolaisuuden" salaisuus on Roseniuksen ja meidän valtava Jumalamme, Jumalan valinta ja Jumalan kutsu, varustaminen ja hänen valitsemansa aseensa muovaaminen Pyhän Hengen työn kautta kun hän vie ahdistuksen tulenpätsiin ja kokemuksen kouluun. Tässä 'koulussa' Jumala piti palvelijansa Roseniuksen koko hänen elämänsä ajan, ja tässä 'koulussa' hän oppi näkemään sekä oman köyhyytensä ja kurjuutensa, että armon rikkauden ja ihanuuden yhä paremmin, niin että Jumala hänen kauttaan saattoi julistaa 'Kristuksen salaisuutta' ja ilmoittaa se monen sydämelle oikeilla sanoilla (vrt. Kol, 4:3-4).

Muutama vuosi ennen kuolemaansa Rosenius kirjoitti erälle ystävälleen: "Minulla kurjalla on ollut yksi toivomus yli kaikkien muiden ja siihen pyrkinyt nämä yli 30 vuotta, nimittäin että minusta tulisi hurskas ja totinen kristitty. Mutta sitä minusta ei vielä ole tullut. Herään joka aamu saadakseni todeta: synti ja kevytmielisyydet heittävät palloa minusta. Enkö minä siitä väsyisi ja vaipuisi epätoivoon! Ja kuitenkin minä yhä jatkan samaa pyrkimystä. Eikö se ole ihmeellistä! Se on totisesti myös Hänen salatun uskollisuutensa ihme, etten minä jo kauan sitten ole täysin menettänyt toivoani ja noudattanut Jobin vaimon neuvoa: 'Kiroa Jumala ja kuole.' Jospa voisimme ylistää tätä ihmeellistä, salattua, uskollista Jumalaa!"

KIRJALLISUUTTA

Elis Gulin, Elämän lahjat I, Porvoo 1967,

Lauri Haikola Teologisia tutkimuksia, Jyväskylä 1997,

Lauri Haikola, Virallinen lausunto Lauri Huovisen väitöskirjasta "Uudestisyntyminen C. O. Roseniuksen teologiassa", Teol. Aik. 1962, s. 234–246

Lauri Huovinen, Lectio praecursoria 12. 5. 1962 Uudestisyntyminen uskonpuhdistuksen aikaisena kysymyksenä ja pietistisessä traditiossa, Teol. Aik. 1962, 154–

Lauri Huovinen, Uudestisyntyminen C.O. Roseniuksen teologiassa, Helsinki 1962

Lauri Huovinen, C.O. Roseniuksen sana ajallemme, Raamattu ja Seurakunta 1970, no 5-6, s. 164-179

Timo Junkkaala, Hannulan herätys, Pieksämäki 1986

Timo Junkkaala, Urho Muroma – herätysaarnaaja, Hämeenlinnan 1990

Juha Kauppinen, Kansanlähetyksen alueellinen leviäminen, Kirkon Tutkimuskeskus, 1990

Olavi Peltola, kirja-arvostelu *Aapeli Saarisalon* kirjasta *Rosenius – evankelisen uskon mies*, Porvoo 1973, Perusta, no 2 . 1974

Lennart Pinomaa, Ristiinan rovastin seitsemän vuosikymmentä, A.L. Gulin 1855–1925, Juva 1984

Viljo Remes, Paavo Ruotsalainen. Viisas neuvoja, vaikea lähimmäinen, Jyväskylä 2003

- Mauno Rosendahl, Suomen herännäisyyden historia xix:llä vuosisadalla, toinen osa, Oulu 1905
- Martti Ruuth, Fredrik Gabriel Hedberg ja Carl Olof Rosenius, Helsinki, 1912
- Aapeli Saarisalo, Rosenius – evankelisen uskon mies, Porvoo 1973
- Esa Santakari, Evankeliumin aamunkoitteessa – Hedberg-tutkielmia evankelisen liikkeen syntyvuosilta, Helsinki 1961, s. 104–130
- Jouko Talonen, Lars Levi Laestadiuksen juhlavuosi 2000, Suomen Kirkkohistoriallisen seuran vuosikirja 89–91, 1999–2001, Jyväskylä 2002
- Niels Ove Vigilius, Roseniuksen merkitys... Perusta 1989, no 4, 14–20 / *Menkää siis, no 4, 1980.*
- Carl Fr. Wislöff, Roseniuksen perintö, Perusta 1991, no 6, 208–219;
- C.O. ROSENIUSTA KÄSITTELEVIÄ LAUDATURTUTKIELMIA:
- Tapani Innanen, Carl Olof Roseniuksen sakramenttikäsitys, 1978, painamaton laudaturtutkielma, HYTTK.
- Pekka Keränen, Carl Olof Roseniuksen suomeksi ilmestyneet kirjoitukset vuosina 1848–1869, 1987, painamaton laudaturtutkielma, HYTTK.
- Arja Kivelä, Carl Olof Roseniuksen käsitys kuolemasta, 1988, painamaton laudaturtutkielma, HYTTK.
- Paavo Martikainen, Carl Olof Roseniuksen vaikutus Suomessa, painamaton laudaturtutkielma, HYTTK.
- Harri Niemelä, Carl Olof Roseniuksen soteriologinen kristologia, 2000, painamaton laudaturtutkielma, HYTTK.
- Uolevi Salminen, Det själavårdande draget i C.O. Rosenius betraktelser, painamaton laudaturtutkielma, HYTTK.
- Lauri Seppänen, C.O. Roseniuksen kirkkokäsitys, painamaton laudaturtutkielma, HYTTK.
- Olavi Tukiainen, C.O. Roseniuksen ja Paavo Ruotsalaisen käsitys pelastusvarmuudesta, painamaton laudaturtutkielma, HYTTK.

Liite:

SUOMEN KANSALLISBIBLIOGRAFIAN FENNICA TIETOKANNASTA LÖYTYY C.O. ROSENIUKSEN SUOMENNETTUJA KIRJOJA 69 NIMIKETTÄ:

- Isä meidän: laveampi selitys eli Mitä ja miten rukoilet?;* suom. Bernh. Sarlin, Kuopio, Aschan, 1858, 180 s. Uusi p. Rauma, Rauman kirjapaino-osakeyhtiö, 1889, 216 s.
- Jumalisuuden suuri salaisuus elämän tietä etsiväisten ja sillä vaeltavaisten sieluin hyödyksi;* suom. T. P. Kemell, Kuopio : Aschan, 1858, 40 s.
- Vanhurskasten ijankaikkinen voittoriemu,* suom. Kuopio, Aschan, 1858, 40 s.
- Hyvästä paimenesta kolme erinomaisen lohduttavaista tutkistelemusta,* suom. T. S–s, Turku, Lillja, Wlén, 1860, 64 s.
- Jumalan kymmenen käskyn selitys:* suom. Kuopio, Aschan, 1861, 334 s. suom. K. Elis Roos
- Sinun etsikkos-aika,* suom. C. G. W. Stockholm, Samuel Rumstedt, 1861, 23 s.
- Voitto kuolemasta ja pääsy ijankaikkiseen elämään,* suom. J. E. Ahlgren, Porvoo, Söderström, 1864, 110 s.
- Kristuksen tunteminen ja uskon osotus elämässä:* kehoitus- ja neuvo-sana kristityille Suomessa, suom. Wilh. Carlsson, Tampere, Frenckell, Hagelberg, 1869, 46 s.
- Muutamia sanoja pyhityksestä,* suom. J. W. Lindqvist, Tampere, Hagelberg, Hildén, 1873, 28 s.
- Sinun etsikkoaikasi,* Oulu, Nygrén, 1880, 36 s.
- Selitys pyhästä kasteesta,* suom. Pietisti-sanomasta, 1846, E. M. Tampere, Martin, 1883, 40 s.
- Uskovaisten vapaus laista,* Turku, Merimieslähetys-yhtiö, 1883, 100 s. toisesta painoksesta suomennettu

- Joka voittaa" eli Jumalan kansan sota-elämä maan päällä*, suom. J. Tanskanen, Helsinki, Edlund, 1884, 118 s.
- Laki ja sen päätarkoitus*, Helsinki, Edlund, 1887, 21 s. suom. viidennestä painoksesta
- Sarpathin leski*, (1 Kun. 17 l.) eli "Mitä minulta vielä puuttuu?", Helsinki, Edlund, 1887, 19 s. suom. yhdeksännestä painoksesta
- Isä meidän rukouksen selitys ja tutkistelu*, 10:stä pain. suom. Lyry, Porvoo : WSOY, 1887, 167 s. 3. korjattu p. Porvoo, WSOY, 1900, 64 s.
- Elämän leipää hengellisesti nälkäisille* eli raamatullisia tutkistelemuksia kaikille vuoden päi-ville, koottuja tekijän kirjoituksista, suom. B. Sarlin, Turku, Wilén, 1887, 760 s. vapaa suo-mennos. 2 suomennokseen nähden korjattu p. Turku, Wilén, 1899, 785 s. *Elämän leipää hengellisesti nälkäisille* eli raamatullisia tutkisteluja kaikille vuoden päiville, 3. p. Turku, G. W. Wilén, 1908, 768 s.
- Ihmisen lankeemus ja hyvitys, tutkisteluja: 1 Mos. 1-31. ja Joh. 16: 8-11*, suom. J-s, Helsin-ki, Edlund, 1888, 143 s.
- Etsikko aika*: hyvin kehoittava ja hyödyllinen puhe suruttomalle sielulle, Turku, 1889, 22 s.
- Salainen kuolema*, mukailemalla suom. M. T. (Matti Tarkkanen), Wiipuri, Sortavalan evan-kelinen seura, 1897, 45 s.
- Mitä pitää minun tekemän, että autuaaksi tulisin?*, suom. J. R-r, osa 2, Kristiina, Kansallis kirjapaino, 1899, 16 s.
- Jumalisuuden suuri salaisuus*, suom. A. Luoma, Oulu, Herättäjä, 1900, 47 s.
- Herran pyhästä ehtoollisesta ja kutka ovat mahdollisia ehtoollisvieraita*, suom. D. K. Wyyry-läinen, Porvoo, WOY, 1901, 40 s.
- Jumalan ijankaikkinen liitto poikansa kanssa*, suom. Akseli Skutnabb, Kuopio : C. J. Berg-ström, 1903, 23 s.
- Lepohetkiä Jumalan sanan ääressä*: lyhyitä tutkistelemuksia kullekin vuoden päivälle, suom. N. E. W. Porvoo, WSOY, 1904, 192 s.
- Raamatun ihmeellinen kokonaisuus / A. N. Somerville. Jumalan rauha*. suom. Pekka Bro-feldt, Kuopion uusi kirjapaino, 1905, 16 s.
- Lepohetkiä Jumalan sanan ääressä*: lyhyitä tutkistelemuksia kullekin vuoden päivälle, suom. N. E. W. Osa: Jälkimmäinen osa, Porvoo : WSOY, 1905, s. 193–368.
- Etsikko-aikasi*, Sortavalan evank. seura, 1907, 38 s. 2. p. 1909 (28 s.)
- Tosi seurakunta*, Helsinki, Puromiehen kp., 1909, 16 s.
- Hänen elämänsä ja vaikutuksensa*, 1:nen vihko / K. O. Rosenius, Tampere, Länsi-Suomen kristilliset sanomat, 1909, 48 s. suom. neljännessä ruotsalaisesta painoksesta
- Aika, jolloin sinua etsitään*: mietelmä, 2. suomalainen p. Tampere, Isak Julin, 1911, 29 s. suom. kuudennestatoista painoksesta
- Ihmeellisiä esimerkkejä pyhistä marttyyreista*, heidän kovasta kärsimisestänsä, voittoisasta uskostansa ja kärsivällisyydestänsä niissä kymmenessä suuressa vainossa, mitkä pa-kanallisen esivallan aikana kolmena ensimmäisenä vuosisatana Kristukseen syntymisestä kohtasivat kristikuntaa / yhteiseksi rakennukseksi kokoili ja julkaisi Eiler Hagerup ; sekä sitten mukaili ja liitteellä laajensi K. O. Rosenius ; yhdeksännestä ruotsalaisesta painokses-ta suomensi J. F. Hellman, Oulu, 1912, 267 s. Myydään Suomen lähetysseuran Lestadio-laisen haaraosaston hyväksi. – Vrt. Kolkuttaja
- Elämän leipää*: tutkisteluja vuoden joka päivälle: 29 ruotsalaisesta painoksesta suomennet-tu 1. osa: Tammikuu-kesäkuu, Porvoo, WSOY, 1927, 476 s.
- Elämän leipää*: tutkisteluja vuoden joka päivälle: 29 ruotsalaisesta painoksesta suomennet-tu, 2. osa: Heinäkuu-joulukuu. Porvoo, WSOY, 1928, 506 s.
- Elämän leipää*: tutkisteluja vuoden joka päivälle, 1. osa, 2. p. Porvoo, WSOY, 1936, 476 s. 2. osa, 2. p. Porvoo, WSOY, 1936, 506 s.
- Herran kansan kilvoitus*, suom. Eeva Hakala, Helsinki, Suomen lähetysseura, 1931, 103s.
- Jumalisuuden suuri salaisuus*, suom. A. Luoma, 2. p. Lapua, Herättäjä, 1938, 48 s.
- Elämän leipää*: tutkisteluja vuoden joka päivälle, 34. ruotsalaisesta painoksesta suom. Lau-ri Huovinen, Helsinki, Suomen luterilainen evankeliumiyhdistys. Ilm. v. 1949, 1957, 1973, 4.

p. 1980, lisäpainos: 5. p. 1987. 848 s. Alkuteos: Betraktelser för var dag i året Aineisto: kirja

Tie rauhaan, suom. Maija Mikkola, Suomen evankelisluterilainen ylioppilas- ja koululaislähetys, 1973, Herätysseuran kirjap., 160 s. Alkuteos: Vägen till frid, 2. p. 1976, 3. p. Kirjaneliö, 1984 (Raamattutalo).

Jumala on..., suom. Helinä Kuusiola, Helsinki, Suomen luterilainen evankeliumiyhdistys, 1975, 156 s. 2. p. 1976.

Synti se on ..., suom. Helinä Kuusiola, SLEY, 1975, 125 s.

Yksi kaikkien puolesta, suom. Helinä Kuusiola, Helsinki, SLEY, 1976, 123 s.

Vanhurskaana Jeesuksessa, suom. Helinä Kuusiola, Helsinki, SLEY, 1976, 140 s.

Jumalan Henki ja sana, suom. Helinä Kuusiola, Helsinki, SLEY, 1977, 125 s.

Usko yhdistää, suom. Helinä Kuusiola, Helsinki, SLEY, 1977, 134 s.

Jää luoksemme Jeesus, suom. Helinä Kuusiola, Helsinki, SLEY, 1977, 135 s.

Kristus, meidän elämämme, otteita C. O. Roseniuksen kotihartauskirjasta, koonnut Frits Larsen, suom. Marianne Kiekara, Hyvinkää, Sanansaattajat, 1983, 67 s.

Yksin armosta, suom. Helinä Kuusiola, Helsinki, SLEY-kirjat, 1983, 63 s.

Kuka voittaa kristityt elämän taistelussa, Efesolaiskirjeen kuudennen luvun tutkistelua, suom. Mari Perttula, Kauniainen, Suomen raamattuopiston kustannus, 1984, 125 s.

Leipäset, evästä vuoden jokaiselle päivälle, julkaisijat: Ev.lut. lähetysyhdistys Kylväjä, Sanansaattajat, Suomen ev.lut. Opiskelija- ja Koululaislähetys, Suomen Raamattuopiston Säätiö, suom. Sakari Lintinen, 1990, 369 s. Alkuteos: Korta dagbetraktelser. Ilmestynyt vuonna 1904 nimellä Lepohetkiä Jumalan sanan ääressä.

Elämän leipää hengellisesti nälkäisille, Suolahti, Ev.lut. herätysseura, 1996, 46 s. Tekstit koottu aikaisemmin julkaistusta samannimisestä teoksesta

Jumala on, Synti se on, Roseniusta nykysuomeksi, suom. Helinä Kuusiola, Helsinki: SLEY-kirjat, 1999, s.156 ja 125